

UKULI

Julkaisija:

Turun Lintutieteellinen
Yhdistys r.y.
PL 67, SF-20101 TURKU 10

Toimitus

Päätoimittaja: Tapani Veistola,
Hämeenkatu 14 B 26,
20500 TURKU
(Puh. 921-333 081). Päätoi-
mittaja hoitaa myös tilausasioita
sekä myy vanhoja numeroita.

Tilausmaksut

UKULI ilmestyy vuonna 1986
viidesti. Se sisältyy TLY:n jäsen-
maksuun. Muut maksavat
35 mk TLY:n tilille.

Prenumeration till Norden

UKULI utkommer med fem häften
per år. Betala 35 FIM per
postgiro TU 5138 66-3 till TLY,
PL 67, SF-20101 TURKU,
Finland

Ilmoitushinnat

1/1 s. 300 mk
1/2 s. 180 mk
1/4 s. 125 mk
takakansi 400 mk

Painopaikka

Hämeenkyrön Sanomat 1986

Aineiston viimeiset jättöpäivät:

UKULI 1 1.12. UKULI 4 1.7.
UKULI 2 1.2. UKULI 5 1.10.
UKULI 3 1.4.

Tilit

Postisiirto TU 5138 66-3
SYP Turku 205721-65063
Turun
seudun Op. 571004-499281

UKULI 17. vsk. (1986)n:o 4

SISÄLLYS:

Pääkirjoitus

T.V.: Bongarin testamentti... 163

Artikkelit

Hannu Klemola & Jarmo Komi:
Syysmuutto 1985 Varsinais-
Suomessa 164
Lennart Saari: Aaslan koski-
karoista 177
Rauno Laine & Tapani Veistola:
TLY:n jäsenkyselyraportin III osa:
havaintojenkeruujärjestelmä... 180

Tiedonanto

Lennart Saari: Hyödyntääkö helmi-
pöllö huuhekajan saalisjätteitä... 188
Matkakertomuksia maasta
Jyrki Normaja: Lintuja Länsi-
Saksassa 189
Rauno Laine: Hollannin alangoilta
Ardennien ylängöille eli retkeilyä
keski-Euroopassa 194
Simo Veistola & Erja Huusela: Puer-
to de la Cruz tammikuussa
1986 200
Vesa Partanen: Voi rupi, mikä
retki! 201

Määritystehtäviä

Jarmo Komi: Määrityskuvassa
lehmähaikara 205
TLY:n osoitemuistio 1986... 210
Summaries of the Main Articles . 211

Bongarikilta Mustan Listan tunnuk-
sen ovat piirtäneet Hannu Klemola
ja Jarmo Komi. Vaakunaselitys:
"Vanhuus ei tule yksin."

Bongarin testamentti

Olen bongari — ja ylpeä siitä! Olen
jopa oppinut pitämään bongattua elo-
pinnaa spontaania parempana. Spontaani
löytö on pelkkä tilastotappio, vahinko,
sattuman satoa. Bongaus taas on määrä-
tietoista ja järkipäristä toimintaa, jossa
onnelle ei jää paljon sijaa.

Minun bongausurani on kuitenkin
kääntymässä loppuaan kohti: ruotuväki ja
valkokaulusköyhälistö kutsuvat. Lopettaes-
sani olen kuitenkin vakavasti huolissani
bongauksen tulevaisuudesta.

Bongareita on liikaa. Ihmisten ja luon-
non rauha on vaarassa, tosin vain
muutaman kerran vuodessa, mutta kuiten-
kin. Vanhoilla bongareillakaan ei enää ole
hauskaa. Eliitin elämäntaiteesta on fullut
matalaa massaurheilua.

Mielestäni bongarien itsensä on ryh-
distäydettävä ja ryhdyttävä karsimaan
liian suureksi kasvanutta pinnanmetsä-
tälälaumaa, ennen kuin suurten joukkojen
aiheuttamat lieveilmiöt tekevät lopun kai-
kesta bongauksesta. Lopettavan bongarin
viimeinen neuvo veljilleen kuuluu: Tehkää
bongarikilloissa puhdistus! Pyyhkikää mar-
janpoimijat puhelinkaavioista! Jättäkää
bongariliittoon vain ne, joille bongaus on
henki ja elämä!

Tämä voi kuulostaa kovalta, elitistiseltä
ja demokratian vastaiselta. Mutta näin on
oltava, koska bongauksen rajoittaminen
on kaikkien edun mukaista. Jo pelkkä
porukan pienentäminen vähentää häiriön
määrää pinnapaikoilla.

Toimenpiteen välttämättömyyden ohella
sitä puolustaa oikeus ja kohtuus. Toisilla
nimittäin on pelissä merkittävästi enem-
män kuin toisilla. Toisille bongaus on vain
harrastus muiden joukossa. He voisivat
yhtä hyvin jäädä ylitöihin tai mennä
naisensa kanssa marjaan kuin lähteä
bongaamaan myrskylintua Kevolta. Toi-
sille taas bongaus on pyhä elämän
tarkoitus, eivätkä he laskelele elämän-
tapansa kustannuksia työ- ja ihmissuh-
demarkkinoilla.

Olisi väärin, jos heidän elämänsä pää-
asia joutuisi vaaraan niiden takia, joille
pinnat ovat yhdentekevä sivuasias. Am-
mattikunnatkin sulkeutuivat aikoinaan
silloin kun liiat epämääräiset uudet
yrittäjät uhkasivat alan miesten elinehtoja.

Keinoja tosi bongarien karsimiseen
toki löytyy. Ilmoittautumisia uuteen puhe-
linkaavioon otettaisiin esim. vuorokauden
verran Saanalla. Bongarikillat voisivat
ruveta kantamaan kymmenyksiä (jäsen-
maksua palautettaisiin pinnabaareissa ben-
siinikuponkeina tms.). Bongariliitto voisi
tehdä pinnalistan, poistaa "luovuttajat",
ottaa sata kärkimiestä ja erottaa loput.

Itse olisin valmis luopumaan bon-
gausesta vaikka heti, jos sillä voitaisiin
pelastaa asia niille, jotka ovat siihen
kutsutut. Minulle pinnanmetsästäys ei ole
ollut itseisarvo, vaan portti lintumaail-
maan ja avaraan luontoon. Bongaus jää
mieheeni asiana, jota ei pidä hävittää,
vaan jota täytyy viimeiseen asti vaalia ja
suojella.

T.V.

Syysmuutto Varsinais-Suomessa 1985

Hannu Klemola & Jarmo Komi

Tässä edessäsi on jälleen syyskatsaus, joka jäänee nykyisten tekijöiden viimeiseksi. Havaintojaan ilmoitti vain parikymmentä henkilöä, mikä väistämättä näkyy myös katsauksen tasossa.

Erityisesti katsauksen kattavuutta vähentävät Jurmon havaintojen puuttuminen (kaavakkeet hukassa), "Tuuttikersantin" (JHe) jatkokoulutus ja "lapsisaloisten" vetelys.

Seuraavat henkilöt palauttivat syyskaavakkeen: Pekka Alho (PA), Jari Helstola (JHe), Jukka Kivelä (JKi), Hannu Klemola (HKl), Jarmo Komi (JKo), Esa Laine (ELa), Jarmo Laine (JLa), Vesa Multala (VMul), Vesa Muurinen (VMuu), Jyrki Normaja (JNo), Tapani Numminen (TNu), Vesa Partanen (VPa), Harri Päiväranta (HPä), Pekka Rautsala (PRa), Kari Salonen (KSa), Seppo Sällylä (SS), Tapani Veistola (TVe) ja Hannu Virtanen (HVi).

Muut lyhenteet selviävät seuraavasta asetelmasta:

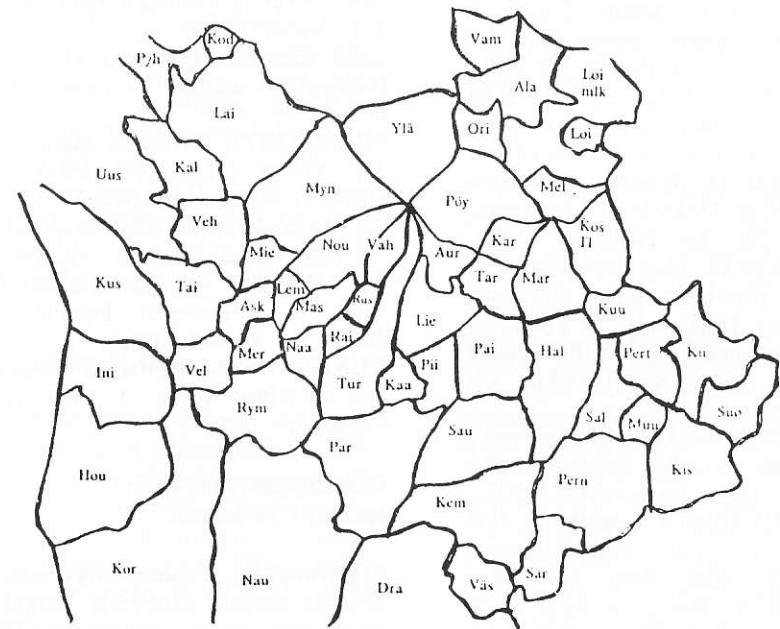
a = parvi (5. = viisi parvea, a5 = viiden parvi)
E=itään (N pohjoiseen, S etelään, W länteen, SW lounaaseen)
juv= nuori
lk = koiras
kk. = kirkonkylä
Ikv = ensimmäisellä kalenterivuodellaan oleva
m = muuttava
n1000 = noin tuhat
ln = naaras
lnp = naaraspukuinen
p = paikallinen
r = rengastus
subad = esiakuinen
ä = ääni, äännelevä
Ä = laulava

Työnjakomme on ollut entinen: HKl kirjoitti vesilinnut, merimetson, harmaa-haikaran, kurjen, luhtahuitin, ruokin, käen, pöllöt, kehrääjän, tervapääskyn ja tikat. JKo kirjoitti päiväpetolinnut, kah-

laajat, kihut, lokit, tiirat, kyyhkyt ja sähkölinnut samoin kuin varpuslinnut sieppoihin asti, kuitenkin tilheä lukuunottamatta, jonka kirjoitti Klemola jatkaen varpuslinnut loppuun.

Luettelo TLY:n alueen kunnista lyhenteineen:

Alastaro	Ala	Lieto	Lie	Pyhäranta	Pyh
Askainen	Ask	Loimaa	Loi	Pöytyä	Pöy
Aura	Aur	Lokalahti	Lok	Raisio	Rai
Dragstjärd	Dra	Marttila	Mar	Rusko	Rus
Halikko	Hal	Masku	Mas	Rymättylä	Rym
Houtskari	Hou	Mellilä	Mel	Salo	Sal
Iniö	Ini	Merimasku	Mer	Sauvo	Sau
Kaarina	Kaa	Metsämaa	Met	Suomusjärvi	Suo
Kalanti	Kal	Mietoinen	Mie	Särkisalo	Sär
Karinainen	Kar	Muurla	Muu	Taivassalo	Tai
Kemiö	Kem	Mynämäki	Myn	Tarvasjoki	Tar
Kiikala	Kii	Naantali	Naa	Turku	Tur
Kisko	Kis	Nauvo	Nau	Uusikaupunki	Uus
Kodisjoki	Kod	Nousiainen	Nou	Vahto	Vah
Korpoo	Kor	Oripää	Ori	Vampula	Vam
Koski TL	Kos	Paimio	Pai	Vehmaa	Veh
Kustavi	Kus	Parainen	Par	Velkua	Vel
Kuusjoki	Kuu	Perniö	Pern	Västansjö	Väs
Laitila	Lai	Pertteli	Pert	Yläne	Ylä
Lemu	Lem	Piikkiö	Pii		

Kartta 1. TLY:n havaintojenkeruualue kuntalyhenteineen

Vesilinnut

KUIKKA (*Gavia arctica*) Viimeinen nuori kuikka polskutteli 23.11. Pyh Rihtniemessä (HKl ym.).

KAKKURI (*Gavia stellata*) Kaikki havainnot: 24.8. 1S Pyh Rihtniemi, samoin 5.10. 1S Pyh Rihtniemi (HKl ym.). 12.10. 1 juv S Uus Letto (PA ym.).

KUIKKALINNUT (*Gavis sp*) 28.9. 40m Pyh Rihtniemi (KSa ym.).

LAULUJOUTSEN (*Cygnus cygnus*) Ensimmäiset saapuivat vasta 5.10. a4S Pyh Rihtniemi (HKl ym.). Pieniä parvia tasaisesti läpi loka-marraskuun, ei selvää huippua, ylipäättänsä varsin niukasti. Mainittakoon 10.11. Anerionjärvellä lepäilleet 19 ad 6 juv (JHe) ja 24.11. 45p Pern Saarenjärvi (J.Nurmi).

METSÄHANHI (*Anser fabalis*) Ensimmäiset 20.9. 55m Pyh Polttiila (VMuu). Syyskuulta ilmoitettu yht. vain 244 exx, loka-kuussa vain 63 exx, joista viimeisimmät 19.10. a4N Uus Kokonvuorella (PA ym.).

MERIHANHI (*Anser anser*) Kemiön Sjöfaxissa taas suuret kertymät: 7.9. 481p, 22.9. 630p, 28.9. 560p ja vielä 5.10. 455p (TNU ym.). Viimeinen merihanhi viivyteli Tur Ruissalossa ainakin 30.11. asti (Tve).
KANADANHANHI (*Branta canadensis*) 27.8. 143p Pern Makarla (P.Loivaranta) ja 5.—6.9. 205 Sär Heikberg (P.Loivaranta) sekä 24.11. 137p Pern Saarenjärvi (J.Nurmi). Havainnot tulevat alueemme kaakkoisosasta, länsirannikolla Turun ulkopuolella harvinainen: Tur Ruissalossa 21.10. 131p (TaL). Kanta jatkaa siis vakaata kasvuaan.

VALKOPOSKIHANHI (*Branta leucopsis*) Ainoa havainto Ruissalon lintujen (monet) lisäksi 15.10. 1p Sal Halikonlahti (PRA).

SEPELHANHI (*Branta bernicla*) Kaikki havainnot: 21.9. 14m Pyh Rihtniemi (PRA), 6.10. 40m Pern Saarenjärvi (J.Nurmi), 9.10. 45m Tur Ävik (JKi), 12.10. 4m Uus Letto (PA ym.) ja 9.11. Uus Letto 1p (PA ym.).

MÄÄRITTÄMÄTTÖMÄT HANHET (*Anser sp, Anser/Branta*) 23.9.—16.10. kuudessa parvessa 119 Anser sp:tä. Anser/Branta 30.9. a160S Tur Rantämäki (VMul), lisäksi 22.9.—5.10. 142m. 2.11. oli Tai Kolkanaukolla 1 tundra/metsähanhi (HKl).

RISTISORSA (*Tadorna tadorna*) Tuttuun syksyiseen tyyliin vain kaksi ”sisämaahavaintoa”: 23.8. 1 ad Tur Ävik (PRA) ja Sal Halikonlahdella 31.8. 9 juv p (JNo), 1.—3.9. 4 juv ja 17.9. vielä 1 juv (SS).

HAAPANNA (*Anas penelope*) 30.5. a3kS Pyh Rihtniemi (JHe) syksyn ensimmäiset. Syksyn viimeinen: 23.11. 1p Tur Ruissalo (PA, KSa).

HEINÄTAVI (*Anas quequedula*) Viimeinen 3.9. 1p Sal Halikonlahti (TNU).

PUNASOTKA (*Aythya ferina*) 30.5. 3kS Pyh Rihtniemi (JHe). Viimeinen 16.11. 1k Uus Esimo (PA ym.).

LAPASOTKA (*Aythya marila*) Syksyn ensimmäinen: 2.9. 1k Sal Halikonlahti (HKl, PRA) ja viimeinen vielä 24.11. 1k Tur Ruissalo (PRA).

ALLI (*Clangula hyemalis*) 11.7. 2p Sal Halikonlahti saattavat olla kesäkiertelijöitä.

MUSTALINTU (*Melanitta nigra*) Huippu 3.11. 156p Uus Letto (Hkl, PRA).

UIVELO (*Mergus albellus*) Jo 3.8. 1 np Sal Halikonlahdella (HKl), seuraava 21.9. 1m Pyh Rihtniemi (PRA). Muuton huippu: 5.10. 24p Tai Rantalanklahti (Hkl). Viimeiset marraskuun lopulla: 28.11. 2k1np Tur Ruissalo (PRA).

TUKKAKOSKELO (*Mergus serrator*) Syksyn viimeinen 20.11. 1 Kem Telfsnäs (TNU).

Merimetso, harmaa-haikara ja kurki

MERIMETSO (*Phalacrocorax carbo*) Yllättävän niukalti havaintoja, kaikki ulkoisaaristosta, eniten Pyhärannasta. Jo elokuun lopulta pientä liikehdintää marras-

kuun loppuun tasaisesti yhteensä n249 linnusta. Parhaat muuttopäivät: 11.9. 65m Pyh Fräkälä ja 12.9. 72m samalla paikalla (VMuu).

HARMAAHAIKARA (*Ardea cinerea*) Syksyn yllättäjä — niukkuudessaan! Esimerkiksi Turun Ävikin tekoaltaalla, jossa käytiin päivittäin, nähtiin haikara vain kuudesta: 11., 12., 18., 22. ja 30.8. ja 1.9. (JKi ym.). Kaa Rauvolassakin vain neljästi yksinäinen lintu: 13.8., 6.9., 10.9. ja 16.9. (PA ym.). Loput havainnot: 7.8. 2p Kem Sjöfax (P.Loivaranta), 10.8. 2m Sal Halikonlahti (JKo, Tve), 18.9. 1p Raisionlahdella (E.Tarponen) ja 15.10. 1m Tur Slalom (Hkl).

KURKI (*Grus grus*) Muutto alkoi 20.8., jolloin Tur Ävikissä 107m(4a) (JLa). Koko elokuun summa 118m. 1.9. 100p ja 14.9. 33p Sau Tapila (J.Riihelä). Syyskuussa ei suurempia rynnistyspäiviä, summa 233m. Lokakuun alussa hiljaista, vain yksi 3 linnun muuttoparvi, kunnes rävähti 13. päivänä: Nauvossa 44+45m, Paimionlahdella 545(5a). Kaa Kuusistossa 620m(4a), Tur Ävikissä 200, Tur Ylioppilaskylässä n500m, Pyhärannassa 84(2a) ja Uus Kokonvuorella 300m. Muutto alkoi kymmeneltä ja lopahti jo ennen kello kahta iltapäivällä. Muuttosuuntana parvilla oli S-SE. Yhteissumma 2249m saattaa sisältää samoja lintuja. Tähän loppuivat syksyn kurjet lukuunottamatta vielä 16.11. Paraisten lossilla muuttanutta lintua (PRA ym.).

Päiväpetolinnut

MEHILÄISHAUKKA (*Pernis apivorus*) Suurin ilmoitettu muuttajamäärä 3 24.8 Dra Lövässä (JHe). Mahdollisena viitteenä lajin muutosta mainittakoon samana päivänä Lai Otajärvellä havaittu 10 buzzardin (*Pernis/Buteo*) parvi (HKl, JKo). Viimeiset 2 muuttajaa Rus Kullaavuorella 17.9. (HPä).

MERIKOTKA (*Haliaeetus albicilla*) Ainoastaan 22 ilmoitettua havaintoa koskien

28 yksilöä ajanjaksolla 24.8.—24.11. Parhaat ”halipaikat” olivat Pyh Rihtniemi (5 yks.), Uus Liesluoto (4) ja Uus Letto (3). Kunnitainen jakautuma: Uus 9 yks., Dra ja Pyh 5, Nau 3, Kor ja Tai 2, Hon ja Sär 1.

RUSKOSUOHAUKKA (*Circus aeroginosus*) Suurimmat paikalliskerääntymät Paimionlahdella, jossa 3 p 14.9. ja 21.9. (TaL, TNU). Viimeinen muuttaja 4.10. Pyh Polttilassa (VMuu).

SINISUOHAUKKA (*Circus cyaneus*) Ensimmäinen 18.8. 1 np p Sal Halikonlahdella (PA). Syyskuun puolivälin tietämissä nähtiin parhaimmillaan 6 yksilöä Sau Tapilanlahdella, Paimionlahdella ja Mie Mynälähdellä (J.Riihelä, TNU, JHe). Paras muuttosumma 9m kuitenkin vasta 19.10. Uus Kokonvuorella (K.Häkkilä, HKl ym.). Viimeinen 1k muutti Pyh Rihtniemessä 9.11. (PA, JKo, VMuu, Tve).

KANAHAUKKA (*Accipiter gentilis*) Ensimmäinen muuttaja 28.8. Tur Kupittaalla (VPa). Paras muuttosumma 13.10. 4m Kuu kirkolla (VPa).

VARPUSHAUKKA (*Accipiter nisus*) Ensimmäinen muuttaja 20.8. Kaa Rauvolassa (VPa). Parhaat muutot 22.9. Dra Lövässä 62m (KSa) ja 5.10. Nau Pärnäissä 75m (JLa).

HIIRIHAUKKA (*Buteo buteo*) Ensimmäiset muuttajat 19.8. Kaa Kuusistossa (VPa). Paras muuttosumma 16m Paimionlahdella 21.9. (VPa). Viimeinen 30.11. Kalannissa (TNU).

PIEKANA (*Buteo lagopus*) Ensimmäinen piekana ennätti jo varhain Tur Ruissaloon: 30.8. 1m (PRA), seuraavat kolmisen viikkoa myöhemmin. Paras muutto 5.10. Nau Pärnäinen 22m (JLa). Viimeinen 18.10. Pai Puhdistamolla (TNU).

MAAKOTKA (*Aquila chrysaetos*) Havaintoja mukavasti 12 yksilöstä, kaikki nuoria tai esiakuisia, ja yhtä havaintoa lukuunottamatta koskevat yhtä yksilöä. 28.9. Dra Kasnäs (JLa, P.Loivaranta), 29.9. Uus Palkkinen (VPa, M.Kulmala, JNo), 5.10. Nau Pärnäinen (JLa), 6.10.

Varpushaukka on Varsinais-Suomessakin tavallisin muuttava petolintu. Kuva Jouko Hakala.

Ylä Munkkinen (TaL, JNo), 13.10. Kaa Kuusisto (VPa, J.Heinonen) ja Uus Kokonvuori (K.Häkikä), 15.10. Tur Ävik (JLa), 19.10. Uus Liesluoto (J. & L. Kylänpää, O.Kivivuori), 24.10 Dra Ekhamn (E.Gustafsson, S.Kotiranta), 27.10. Kor Lohm — Nau Pänäinen (JHe) ja 24.11. 2 Kus (?).

KALASÄÄSKI (Pandion haliaetus) Viimeiset 2 jo 14.9. Mietoisissa (VPa).

TUULIHAUKKA (Falco tinnunculus) Ensimmäinen 9.7. Sal Halikonlahdella (JHe), paras summa 5-6 13.9. Vehmaalla (JHe).

Rantakanat

LUHTAHUITTI (Porzana porzana) 18.8. 1p Sal Viurilanlahti (PA).

Kahlaajat

Kahlaajamuuton selvittämisessä oli erityisen paljon apua Jukka Kivelän päivittäisestä Tur Ävikin havaintosarjasta.

MERIHARAKKA (Haematopus ostralegus) Ensimmäinen muuttaja Tur Ävikissä 18.6. (JKi). "Hemarista" tehtiin Pyh Rihtniemessä kaksi mielenkiintoista havaintoa: hyvin myöhäinen muutonhuippu 21.9. 37m (PRa) ja syksyn viimeinen 22.10. 1m (PA) oli myös selvästi normaaliaikataulusta jäljessä.

PIKKUTYLLI (Charadrius dubius) Tur Ävikissä 19.7. 13 (JKi), Sal Halikonlahden maksimi 15 28.7. (TaL). Viimeinen viivyteltäjä 11.9. Pai Puhdistamolla (TNu).
TYLLI (Charadrius hiaticula) Salon Hali-

konlahden vetiset pellot keräsivät mahtavat tylliparvet: 24.8. 140p (PRa). Viimeiset 28.9. Tur Ruissalon rantatiellä (PA ym.) ja Tur Ävikissä (JKi).

KAPUSTARINTA (Pluvialis apricaria) Dra Lövössä 24.8. 41m(4a) (JHe), Pai Puhdistamolla 35 4.9. (TNu), viimeinen 13.10. Tur Ävikissä (JKi).

TUNDRAKURMITSA (Pluvialis squatarola) Parhaat muuttomäärät: 7.8. Tur Ävik 14 (JKi), 1.9. Pyh Loueletto 18 (HVi), 14.9. ja 5.10 11 Pyh Rihtniemi (PA ym.). Viimeinen 21.10. Kaa Kuusistonlahdella (TaL).

TÖYHTÖHYYPÄ (Vanellus vanellus) Suurimpia lukumääriä: 24.8. Kemiö 63, Sal Halikonlahti 50 (JHe), 3.9. a40S Tur Pahamiemi (VMul) ja 50p Tur Vuoksenniska (HKI), 12.9. 80p Kaa Kuusistonlahti (PA). Viimeinen 27.10. 1m Tur Slalom (HKI).

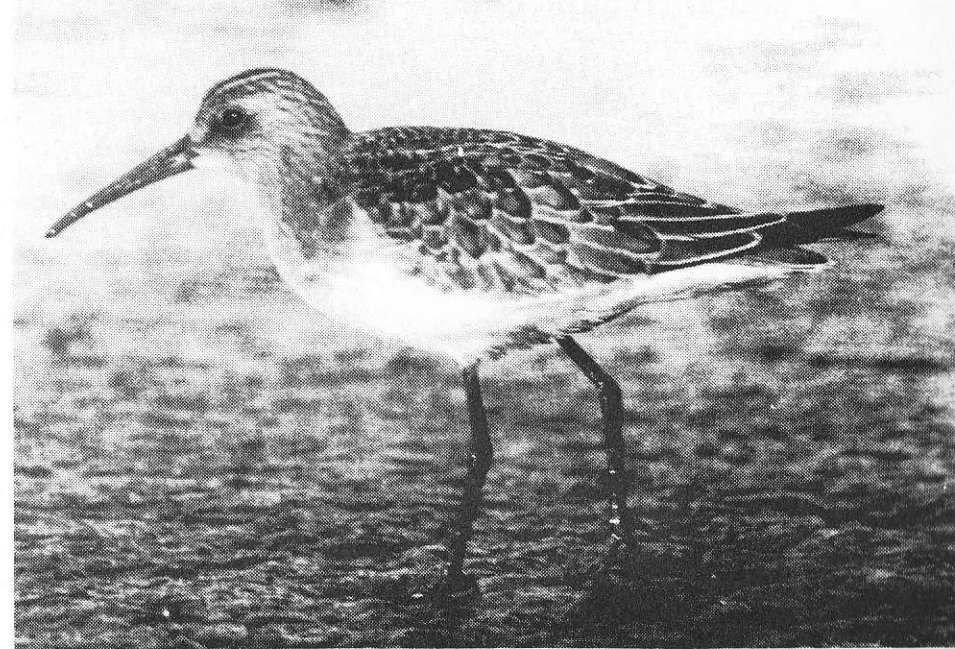
ISOSIRRI (Calidris canutus) Havaintoja

runsaasti, Jurmon ulkopuoleltakin lähes 60 ilmoitettua. Ensimmäiset 21.7. Uus Matalakari 2 ad (HVi). Suurimmat määrät 24.8. Pyh Rihtniemi 11m+p (PA ym.); 27.8. 24 ja 29.8. 15 Tur Ävik (JKi). Viimeinen myöhäinen 6.10. 1m Pyh Rihtniemi (PRa).

PULMUSIRRI (Calidris alba) Kaikki havainnot: 21.7. Uus Matalakari 3 (HVi), 24.8. Pyh Rihtniemi 1m (PA ym.) ja 21.9. Rihtniemi 2m (PRa).

PIKKUSIRRI (Calidris minuta) Ensimmäinen 16.7. Tur Ävikissä 1 ad (JKo, A.Forsten). 28.7. Sal Halikonlahdella hyvänä heinäkuun summana 6-8 (TaL, VPa), nuorten maksimimäärä samalla paikalla 8.9. 80 (PRa), viimeiset niinkään Halikonlahdella 29.9. 1 (PA ym.).

LAPINSIRRI (Calidris temminckii) Ensimmäiset 5 6.7. Tur Ävikissä (JKi). Suurin määrä 9.8. 10p Pai Puhdistamo (TaL). Viimeinen samalla paikalla 11.9. (TNu).

Nuori kuovisirri oli miellyttävän yleinen näky syksyllä 1985. Kuva Tuukka Pahtamaa.

KUOVISIRRI (*Calidris ferruginea*) Syksyn aikana pitkälle toistasataa havaittua, erityisesti nuorten lintujen määrät olivat korkeita. Ensimmäiset 18.7. Tur Ävikissä (JKi ym.) ja Pyh Kroopkartalla (HVi). Vanhojen huippu Uus Matalakarissa 21.7. 10p (HVi). Nuorten huippuja: Sal Halikonlahti 28 1.9. (SS), Tur Ävik 10 27.8. (JKi). Viimeinen 28.9. Mie Mynälähdellä (J.Lunden ym.).

SUOSIRRI (*Calidris alpina*) Vanhojen huippuja: 17.7. Pyh Krookkaranniisa 110 (HVi), 21.7. Uus Saaristo 90+150+100 (HVi), 21.7. Tur Ävik 63 (JKi), 23.7. Sal Halikonlahti 70 (VPa). Pyh Rihtniemessä hyvä muutto vielä 5.10: 92m (23a), lisäksi ilmeisiä suosirrejä 56(14a) (PA ym.). Viimeiset 12.10. 2 Uus Letto (PA ym.).

JÄNKÄSIRRIÄINEN (*Limicola falcinellus*) Kuusi kertaa yksinäinen lintu: Tur Ävikissä 11.7. (VPa), 28.—29.7. (JKi) ja 23.8. (PRa); Sal Halikonlahdella 11.7. (JHe) ja 4.—5.8. (V.Virtanen) sekä Tur Ruissalon Rantatiellä 24.7. (R.Leino).

SUOKUKKO (*Philomachus pugnax*) Sal Halikonlahdella 19 jo 4.6. (JHe). Tur Ävikin ensimmäinen koiras 17.6. ja ensimmäiset naaraat 28.6. (JKi). Halikonlahden huippu 100p 24.8. (JHe). Ävikin suurimmat kerääntymät vasta syyskuussa, jolloin kolmen ensimmäisen viikon aikana useimpina päivinä vähintään puolitoistasataa lintua, kymmenenä päivänä päästiin vähintään kahden ja puolensadan tuntumaan, huippuna 8.9. 600p (JKi). Pai Puhdistamolla 120 11.9. ja 100 19.9. (TNU). Viimeiset 2 Halikonlahdella 6.10. (JKo, TVe).

JÄNKÄKURPPA (*Lymnocyptes minimus*) Vaivaiset kolme ilmoitettua havaintoa: 28.9. Uus Pyhämaa (HKI, JKO), 1.10. Tur Ävik (JKi) ja 9.10. Kus Isokari (TNU).

TAIVAANVUOHI (*Gallinago gallinago*) Ensimmäinen 11.7. Tur Ävikissä (JKi), viimeinen 4.11. Pai Puhdistamolla (TNU).

LEHTOKURPPA (*Scolopax rusticola*) Viimeiset 2 10.10. Kus Isokarissa (TNU).

PUNAKUIRI (*Limosa lapponica*) 4.8. Tur Ruissalo Rantatiellä a45m (JHe) ja Tur Ävikissä 60m (JKi). 14.9. Pyh Rihtniemessä 26m(5a) (PA ym.). Viimeinen 16.9. Kor Utö 1 (E.Sillanpää).

PIKKUKUOVI (*Numenius phaeopus*) Viimeinen 2.9. Sal Halikonlahdella (HKI).

ISOKUOVI (*Numenius arquata*) Huippu-myöhäinen havainto: 23.11. 1m Uus Vekara (L.Hännikkälä).

MUSTAVIKLO (*Tringa erythropus*) Pai Puhdistamon ensimmäinen 12.6., suurin kerääntymä samalla paikalla 16.6. 18p (TNU). Viimeiset 2 18.9. Kaa Kuusistossa (PA).

PUNAJALKAVIKLO (*Tringa totanus*) Pai Puhdistamon suurin määrä 13 21.6. (TNU), viimeinen: 31.8. Tur Shell 1m (VMul).

VALKOVIKLO (*Tringa nebularia*) Ensimmäinen 26.6. Pai Puhdistamolla (TNU). 14 Kaa Kuusistossa 13.8. (VPa) oli paras noteeraus ja viimeinen nähtiin Tur Ruissalo Rantatiellä 18.9. (P Ra).

METSÄVIKLO (*Tringa ochropus*) Ensimmäinen 12.6. Pai Puhdistamolla, jossa 21.6. 3 (TNU), kuten myös Tur Ävikissä 8.—9.8. (JKi). Viimeiset 1.9. Sal Sokeri (JKo, TVe) ja Tur Ävik (JKi).

LIRO (*Tringa glareola*) Sal Halikonlahdella 2 4.6. (JHe), Tur Ävikin ensimmäinen 19.6. (JKi). Suurimmat kerääntymät vaatimattomia: 28.7. Sal Halikonlahdella 60p ja 9.8. Pai Puhdistamolla saman verran (TaL). Viimeinen 19.9. Pai Puhdistamolla (TNU).

RANTASIPI (*Actitis hypoleucos*) Pai Puhdistamon ensimmäiset muuttajat 6.7. (TNU). Tur Ävikin parhaat päivät olivat 5.8. 15 (TaL) ja 7.8. 21 (JKi). Viimeinen Ävikissä 22.9. (PRa).

KARIKUKKO (*Arenaria interpres*) Viimeinen muuttaja 14.9. Pyh Rihtniemessä (PA ym.).

VESIPÄÄSKY (*Phalaropus lobatus*) Ei yhtään ilmoitettua havaintoa.

Kihut, lokit ja tiirat sekä ruokki

MERIKIHU (*Stercorarius parasiticus*) ja **KIHU** (*Stercorarius sp*) Syyskuulta ei yhtään ilmoitettua havaintoa. Lokakuun lopusta kolme havaintoa, jotka havainnoitsijoiden mukaan todennäköisiä leveäpyrstökihuja: 26.10. Kor Jurmo (JHe, Ta.Nurmi), 27.10. Kor Jurmofjärden (JHe, Ta.Nurmi) ja 27.10 Pyh Rihtniemi (HVi).

PIKKULOKKI (*Larus minutus*) Vain kolme havaintoa: 8.8. Tur Ävik 1 kv (V.Virtanen, T.Kuusikko), 10.8. Sal Halikonlahti 1 kv(JKo, TVe, J.Sillanpää) ja

1.9. samassa paikassa 1 (SS, PRa).
KALALOKKI (*Larus canus*) 24.8. Dra Lövössä a36 1kv S (JHe).

SELKÄLOKKI (*Larus fuscus*) Viimeinen 25.9. Pyh Rihtniemessä (TNU).

HARMAALOKKI (*Larus argentatus*) Suurin ilmoitettu kerääntymä Tur Ävikistä 24.8. 1500p (HKI).

KALATIIRA (*Sterna hirundo*) Useita myöhästelijöitä, lokakuun kymmenennen päivän jälkeen 4 havaintoa, joista viimeinen 26.10. Pyh Rihtniemessä 1 kv p (PA, HKI, JKO, HVi ym.).

RUOKKI (*Alca torda*) Alueen pohjoisosasta 5 m Pyh Rihtniemessä 6.10. (PRa).

Tämä talvipukuun vaihtava pikkulokki herätti keskustelua 1.9.1985 Halikonlahdella ja vähän myöhemmin TLY:n määrittyskilpailussa. Kuva Pekka Rautsala.

Kyyhkyt

UUTTUKYYHKY (*Columba oenas*) Suurimmat määrät 40 p/m 19.8. Kaa Kuusistonlahdella (VPa) ja 160p 31.8. Sal Halikonlahdella (HKI, JKo, TVe). Viimeinen 3.11. Hou Hyypeinen (JHe).

SEPELKYYHKY (*Columba palumbus*) Paras kyyhkymuutto Dra Lövössä 22.9. 4380m (KSa), viimeinen melko myöhään 3.11. Houtskärissä (JHe).

TURKINKYYHKY (*Streptopelia decaocto*) Tapaamispaikkoja olivat Tur Yökylä maksimi 3 (HKI), Tur Koroinen maksimi 17 (TaL ym.), Turun Lyseo 4 (T.Kuusikko), Rai Tahvio 5 (HPä), Salo 2 (JNo, JKo ym.), Kemiö 2 (P.Loivaranta ym.), Taivassalo 1 (S.Nurmi, T.Honkanen) ja Laitila kk. maksimi 4 (J.Kylänpää).

Streptopelia sp. 24.9. 1SW Tur Ävik (TaL).

Pöllöt

HUUHKAJA (*Bubo bubo*) 21.10. 1p Tur Ruissalon Marjanielessä (TaL).

TUNTURIPÖLLÖ (*Nyctea scandiaca*) Marraskuulta maallikkohavainto Perniöstä.

HIIRIPÖLLÖ (*Surnia ulula*) Kaikki havainnot: 5.10. 1p Pern Saarenjärvi (J.Nurmi). 13.10.—1.12. 1p Ala Virttaa (H.Heikkilä), 28.10. 1 Maaria (A.Karhilahti), 23.11. 1p Tur Tortinmäki (H.Heikkilä) ja 23.11. Lie Ylisenkulma (E.Haukioja).

VARPUSPÖLLÖ (*Glaucidium passerinum*) 7.11. Lai Särkijärvi (J.Kylänpää) ja 27.11. 1p Lai Kaivola (J.Kylänpää).

SUOPÖLLÖ (*Asio flammeus*) Viimeinen 9.11. 1 laskeutui Pyh Rihtniemeen (JKo, TVe).

Käki, kehrääjä, terväpääsky ja säihkylinnut

KÄKI (*Cuculus canorus*) Viimeinen nor-

maalisti 11.9. Tur Ruissalossa muuttavana (JaL).

KEHRÄÄJÄ (*Caprimulgus europaeus*) Viimeinen havainto 13.9. kuolleena Taivassalosta löydetyistä auton yliajamasta linnusta (JHe).

TERVAPÄÄSKY (*Apus apus*) Viimeinen 18.9. Sal Halikonlahdella (TNU).

HARJALINTU (*Upupa epops*) 11.10. Lai Välimetsä 1 (O.Valli), 4.—5.11. Salo Pahkavuori 1 (SS), maallikkohavaintoja samalta paikalta 18.11. asti. N. 10.11. Perniö 1 (maallikkohavainto).

Tikat

PIKKUTIKKA (*Dendrocopos minor*) Havaintoja lokakuun alusta marraskuun alkuun paikallisista linnuista rannikolta (yht. 10 exx).

POHJANTIKKA (*Picoides tridactylus*) Taas vain yksi havainto! 28.9. 1 Pyh Enäjärvi (HVi).

Varpuslinnut

KANGASKIURU (*Lullula arborea*) Ainoa (!) ilmoitettu 4.9. Kor Utö 1p (E.Siljanpää).

KIURU (*Aiauda arvensis*) 21.9. Tur Ävik 50m (TaL).

TÖRMÄPÄÄSKY (*Riparia riparia*) Viimeinen 16.9. Kaa/Tur Rauvola (PA).

HAARAPÄÄSKY (*Hirundo rustica*) Viimeinen 17.10. Rai Kukonpää 1m (ELa).

RÄYSTÄSPÄÄSKY (*Delichon urbica*) Viimeinen 23.9. 1p Kalanti (VMuu).

PÄÄSKYT (R/H/D) 19.8. 310m Kaa/Tur Rauvola (VPa).

METSÄKIRVINEN (*Anthus trivialis*) Viimeiset 28.9. Dra-2 (JLa) ja Tur Shell 1 (VMul).

NIITTYKIRVINEN (*Anthus pratensis*) Ensimmäisiä muuttajia 19.8. Kaa/Tur Rauvolassa (VPa), suurin ilmoitettu määrä 28.9. 50 Tur Shellillä (VMul), viimeinen 17.11. Ävikissä (JKi).

LAPINKIRVINEN (*Anthus cervinus*) En-

simmäiset 2m 19.8. Kaa/Tur Rauvolassa (VPa), suurimmat kerääntymät 1.9. 12 Tur Ävikissä (JKi) ja 8.9. Sal Halikonlahdella 15 (PRa). Viimeiset 2 Halikonlahdella 29.9. (PA, HKI, JKo).

KELTAVÄSTÄRÄKKI (*Motacilla flava*) Viimeiset 28.9. Dragsfjärdissä, Västansfjärdissä (JLa) ja Tur Shellillä (KSa).

VÄSTÄRÄKKI (*Motacilla alba*) Suurin kerääntymä 100p Kaa/Tur Rauvolassa 1.9. (TaL). Viimeinen 4.11. Sal Pahkavuoreissa (SS).

TILHI (*Bombycilla garrulus*) Saapuivat lokakuun puolessa välissä: 14.10. a15SE Tur Jäkärä (VMul). Esiintyminen runsasta varsinkin marraskuun alussa: 2.11. 1100 Myn kk. (JHe, KSa) ja 1450 Uudesakaupungissa (JHe, KSa). Lajia nähtiin vielä talvellakin.

KOSKIKARA (*Cinclus cinclus*) Ensimmäinen edellisvuoden tapaan Lai Pehtjärvellä 16.11. (PA, JKo, TVe, E.Tarponen ym.).

PEUKALOINEN (*Troglodytes troglodytes*) Kor Utössä viimeiset 2 15.—18.11. (SS).

RAUTIAINEN (*Prunella modularis*) Ensimmäiset 5m 31.8. Tur Shellillä (VMul). Parhaat määrät 22.9: Vänössä 50m20p (HKI), Dra Lövössä 70m (KSa). Viimeinen 20.10. Tur Shellillä (KSa).

PUNARINTA (*Erithacus rubecula*) 11.10. 20p Tur Shellillä (VMul), viimeinen 23.11. Tur Ruissalon Saaronniemessä (P.Valtonen).

SINIRINTA (*Luscinia svecica*) Ensimmäinen 27.8. Tur Shellillä (PRa) ja viimeiset 2 20.9. samassa paikassa (ELa).

LEPPÄLINTU (*Phoenicurus phoenicurus*) 28.7. Tur Shellillä 1 (JHe), viimeinen 14.10. Kus Isokarissa (TNU).

PENSASTASKU (*Saxicola rubetra*) 26.8. Tur Ävikissä 20p (VPa), viimeinen 22.9. Dra Vänössä (PA, HKI).

RÄKÄTTIRASTAS (*Turdus pilaris*) 14.8. 1r Tur Shell (VMul), 19.10. Kaa Kuusistossa 1500m (VPa), Ävikissä 1100 p+m (JKi). Marraskuussa paikalliskerääntymiä: 3.11. Hou 1000+500 (JHe), 4.11. Tur Muhkuri 500-1000p (VMul), 8.11. 5000p

Tur Laureninmäki (PRa).

PUNAKYLKIRASTAS (*Turdus iliacus*) 14.8. 1r Tur Shell (VMul). 17.10. 500p Tur Ruissalossa (PRa), viimeinen 17.11. Nau, Vikomissa (KSa).

KULORASTAS (*Turdus viscivorus*) Ensimmäinen muuttaja 14.9. Pai lahti 1 SE (TaL), suurimpia määriä 5.10. Pyh Rihtniemi 7m (HKI), 12.10. Kem Sjöfax 15 (PRa) ja 13.10. 8m Kaa Kuusisto (VPa). Viimeinen 30.10. Lemussa (TNU).

PENSASSIRKKALINTU (*Locustella naevia*) 5.8. Mie Silakkari 1Ä (E.Gustafsson, O.Kivivuori).

RUOKOKERTTUNEN (*Acrocephalus schoenobaenus*) Sal Halikonlahdella 15.8. 80r ja 18.8. 97r (TNU). Viimeinen 11.10. 1r Tur Shell (VMul).

RYTIKERTTUNEN (*Acrocephalus scirpaceus*) Sal Halikonlahti: 10.8. 28r, 15.8. 46r, 18.8. 70r (TNU). Viimeiset 2r 11.10. Tur Shellillä (VMul).

LUHTAKERTTUNEN (*Acrocephalus palustris*) 3.8. 9 käsiteltyä Tur Shellillä (VMul) on TLY:n alueella omaa luokkaansa. Viimeinen ilmoitettu samassa paikassa 14.8. 1r (VMul).

PENSASKERTTU (*Sylvia communis*) 14.8. Tur Shell 8r (VMu) ja 15.8. Sal halikonlahti 12r (TNU) parhaat ilmoitetut määrät.

LEHTOKERTTU (*Sylvia borin*) Viimeinen 22.9. Dra Vänössä (HKI).

MUSTAPÄÄKERTTU (*Sylvia atricapilla*) Viimeinen 16.10. Tur Urheilupuistossa (VPa).

TILTALTTI (*Phylloscopus collybita*) 14.8. 1r Tur Shell (VMul). Viimeinen 14.10. Kus Isokarissa (TNU).

PAJULINTU (*Phylloscopus trochilus*) 3.8. 26r Tur Shellillä (VMul), 18.8. 54r Sal Halikonlahdella (TNU). Viimeinen 5.10. 1Ä Pyh Rihtniemi (HKI).

HARMAASIEPPO (*Muscicapa striata*) Viimeinen 28.9. Dragsfjärdissä (JLa).

PIKKUSIEPPO (*Ficedula parva*) Ainoa: 7.9. 1 np Ini Kolko (E.Tarponen).

Pikkusiepon esiintyminen Varsinais-Suomessa vaikuttaa oikulliselta. Kuva Jukka Grönlund.

PYRSTÖTIAINEN (*Aegithalos caudatus*) Parvet saapuivat lokakuun alussa n6.10. 5 Pöy Lankkinen (I.Tarkkonen) ja 10.10. 9 Rai Hitinmäki (H.Päivärinta). 15. päivään mennessä oli jo laskettu yht. 148 lintua (13 havaintoa), ei suurempia parvia (kaksi 25 linnun parvea). 16.—31.10. nähtiin "massat", 1053 lintua. Ne keskittyivät välille 19.—21.10., yhteensä 924 lintua. Pyh Rihtniemi "näytti samalla taas kyntensä": 19.10. 250 vaeltavaa (PA ym.). ja 21.10. 515 merelle (R.Karlson, R.Baerman). Marraskuun alussa rauhoittui ja vain 106 lintua summattiin jaksolta 1.—15.11. Marraskuun lopulta enää kolme havaintoa, 31 lintua.

HÖMÖTIAINEN (*Parus montanus*) Lokakuussa vilkkaampaa liikehdintää: 19.10. n100m Uus Liesluoto (TaL).

TIAISET (*Parus sp*) 28.9. n160 ja 5.10. 300-400 Pyh Rihtniemessä (HKI ym.). Lokakuussa pientä liikehdintää myös kuusi- ja sinitiaisella hömötiaisen ohella.

PIKKULEPINKÄINEN (*Lanius collurio*) Viimeinen 20.9. 1p Raisionlahti (PRa).

ISOLEPINKÄINEN (*Lanius excubitor*) Varsin vähissä tänä syksynä: ensimmäinen 15.9. 1p Uudessakaupungissa (JHe). Vielä marraskuulla paikka paikoin.

NÄRHI (*Garrulus glandarius*) Ei varsinaista vaellusliikehdintää. 25.9. Pyh Polttila 12W (VMuu), 6.10. 10 kiertelevää Ylä Munkkionleiva (TaL).

HARAKKA (*Pica pica*) Kolme vaellushavaintoa: 24.8. a4SW Dra Lövä (JHe), 19.10. a4N Uus Kokonvuori (HKI) ja 26.10. 2 vaeltavaa Pyh Rihtniemen kärki (HKI).

PÄHKINÄHAKKI (*Nucifraga caryocatactes*) Syksyn pirstäjä. Ensimmäiset merkit tulevasta saatiin jo elokuun lopulla: 20.8. 1SE Tur Pahaniemi (PRa), 24.8. 1SW Dra Lövä (JHe), 31.8. 1p Pii Tuorla (JNo) ja 1p Kem Engelsby (P.Loivaranta). Varsinainen vaellus alkoi 6.—7.9., mm. 7.9. 25m Rym Aaslalla (PRa). 11.9. nähtiin 18m Tur Ruissalossa (JLa). Kahta päivää aiemmin Kor Utön saarelle ilmaantui 16 hakkia, jotka vähenivät nopeasti yhteen lintuun, kunnes 30.9. oli taas 6 hakkia saarella (E.Sillanpää). 14.9. las-

kettiin hyvältä vaelluspaikalta Pyh Rihtniemestä syksyn paras summa: 45m(11a)+3p (PA ym.). 6.—15.9. nähtiin yhteensä ainakin 153 eri hakkia. Tämä jakso oli syksyn vilkkain. 16.—30.9. laskettiin enää 57 hakkia, suurin osa jo paikallisia. 1.—15.10. laskettiin 63 lintua, parhaana 2.10. Paraisten kalkkitiellä 17p (T.Hietavuo ym.). Tämän jälkeen rauhoittui: 16.—31.10. enää 20 hakkia, joista vain 4 vaelluslennolla. 1.—15.11. enää vain 15 lintua, kaikki paikallisia ja 16.—31.11. vain 4p hakkia.

Suuri pähkinähakkivaellus toi hakkeja Turun kaupunkiinkin. Tämän hakin kuvasi Jouko Hakala Puolalanpuistossa syyskuun lopulla.

NAAKKA (*Corvus monedula*) Mukava paikalliskertymä: 19.10. 900p Tur Ävik (JKI). Samana päivänä Uus Liesluodossa mahtavat 900m (O.Kivivuori).

MUSTAVARIS (*Corvus frugileus*) Ensimmäinen 21.9. 1p Tur Ävik (TaL). Läpi syksyn vähissä.

VARIS (*Corvus cornix*) Pyh Rihtniemestä sarja: 19.10. 1852m, 2.11. 379m ja 3.11. 290m, (PA ym.). Uus Liesluodossa 13.10. sp:t mukaanlukien peräti 8400m (O.Kivivuori) ja 19.10. 4460 varista samalta paikalta (O.Kivivuori).

KOTTARAINEN (*Sturnus vulgaris*) Vaisua. Entisenlaiset tuhatpäiset parvet ovat harvinaisia. 12.9. 1500p Tur Jalostaja (TaL) ja 14.9. 1500p Paimionlahdella (TaL). 21.9. 1000p Pai Puhdistamolla (VPa), 19.10. n600N Tur Shell (VMul). Sal Halikonlahdella 27.11. vielä 1p (TNu).

PEIPPO (*Fringilla coelebs*) 11.10. 1550m Pyh Polttila (VMuu).

JÄRRIFEIPPO (*Fringilla montifringilla*) 4.10. Lai kk. 6000S klo 13.00—13.30.

(VMuu). 13.10. Pyh Polttila 1500p (VMuu).

VIHERPEIPPO (*Carduelis chloris*) 1.10. 200p ja 8.11. 500p Tur Oriketo (VMul).

TIKLI (*Carduelis carduelis*) 16.9. 45p Sal Halikonlahti (SS) ja 1.10. 36p Tur Oriketo (VMul).

VIHERVARPUNEN (*Carduelis spinus*) 13.9. 550 Tai Kolkanaukko (JHe) ja 21.9. 310m Paimionlahdella (VPa). Viimeiset 23.11. 2 Pyh kk. (JHe).

VUORIHEMPPO (*Carduelis flavirostris*) Kaikki havainnot: Hal Joensuun pelto 14.11. 2 ja 17.11. 1 (E.Tarponen ym.) sekä 18.11. 2p Kor Utö (SS).

URPIAINEN (*Carduelis flammea*) Ensimmäinen havainto 13.10. äm Kaa Hovirinta (VMul). Parhaita muuttopäiviä 30.10. 220m Pyh Rihtniemi (TNu), samalla paikalla 2.11. 396m (HKI ym.) ja 9.11. 190m80p Merimasku (VMu).

KIRJOSIPIKÄPYLINTU (*Loxia leucoptera*) Syksyn piristäjiä hakkien ja pyrstötinttien ohella. Liikehdintä alkoi heti

Hyvä marjavuosi. Syksy huipentui hyvään kirjosiipikäpylintuvaellukseen. Kuva Leo Karlson.

syyskuussa: 1.9. 1k Kaa Vaarniemi (TaL) ja 11.9. äm Tur Shell (PRa). Syyskuussa lisäksi neljä havaintoa 11 linnusta, parhaana 14.9. 6p Pyh Rihtniemi (PA, HKI, JKo). Lokakuussa nähtiin 14 lintua (6 havaintoa). Marraskuussa laskettiin jo 17 lintua, 25.11. 10p Tur Suikkila (J.Matikainen). Syksyn summa ilman Jurmoa 44 lintua.

KÄPYLINNUT (*Loxia curvirostra & pytyopsittacus*) Jo toukokuun lopulla vahvaa liikehdintää: 30.5. a165 Pyh Rihtniemessä, joista 5 iso- ja 10 pikkukäpylintua (JHe). Kesällä perin hiljaista, mutta syyskuun loppua kohden selvää vilkastumista ja lokakuussa olivat käpylinnut hyvin tavallisia. Kuun loppuun osuivat suurimmat muuttopäivät: 25.10. 150 ja 26.10. 153 (12a) Pyh Rihtniemessä (HKI ym.). Isokäpylintu näyttää olleen loka-marraskuussa selvästi runsaslukuisempi kuin pikkukäpylintu Vesa Multalan tarkkojen havaintosarjojen perusteella — jälkimmäinen laji oikeastaan puuttuu kokonaan.

Talvea kohti parvet olivat yhä enemmän paikallisia, mm. 9.11. 42p isokäpylintua Tur Jäkärlässä (12a) (VMul).

TAVIOKUURNA (*Pinicola enucleator*) Kaksi havaintoa: 12.11. Tur Suikkila (H.Heikkilä) ja 13.11. Lai kk. 3 (J.Kylänpää).

PUNATULKKU (*Pyrrhula pyrrhula*) Paras päiväsumma: 2.11. 41m(8a) Pyh Rihtniemessä (HKI).

NOKKAVARPUNEN (*Coccothraustes coccothraustes*) 9.11. 1n Nau Borstö (R.Heinonen) ainut havainto!

LAPINSIRKKU (*Calcarius lapponicus*) Ensimmäinen havainto: 5.9. 1p Tur Ävik (JKI).

POHJANSIRKKU & TIK—SIRKKU (*Emberiza rustica&rustica/pusilla/aureola*) 11.9. 1 np pohjansirku m Tur Ruissalo (JLa) ja 22.9. 1m TIK-sirku Tur Shellillä (KSa).

PAJUSIRKKU (*Emberiza schoeniclus*) Suurin paikalliskertymä 28.9. n100p Tur Shell (VMul).

Aaslan koskikaroista

Lennart Saari

Koskikara (*Cinclus cinclus*) on harvalukuinen lintu Rymättylässä. Aaslan havainnot ovat niin vähälukuiset, että ne kaikki on helppo luetella. Ryhmitän havainnot kahteen jaksoon: talveen 1973/74 mennessä ja talvesta 1974/75 lähtien tehdyt havainnot. Näin siksi, että havainnointi jälkimmäisellä jaksolla on ollut paljon tehokkaampaa ja havainnot täsmällisempiä. Seuraavat havainnot ovat tiedossani:

Havainnot talveen
1973 / 74 mennessä

—1960-luvulla (?) havaittu (Keijo Saari).

—Talvehtinut vähintään kahtena, luultavasti kolmena talvena Länslahdessa Munkkilan kohdalla olevassa sulassa (Jukka Saarinen). Tähän liittyvät havainnot 27.1.1969 1 yks. (Kaj Saari) ja 29.3.1970 1 yks. klo 12.40.

—Talvehtinut yhtenä talvena Hämmärönsalmen lossiuomassa noin 1970-luvun alussa (lossinkuljettajat).

Koskikara kuuluu Varsinais-Suomen talveen, vaikka se ei ole meillä vierailijana mitenkään runsaslukuinen. Kuva Leo Karlson.

—Joulukuun alku 1973 1 yks. Hylkeenperässä (Keijo Saari).

Talvehtinut vähintään kahtena, mahdollisesti neljänä talvena Aaslalla ennen varsinaista tutkimusjaksoa. Muut havainnot varsin vähissä.

Havainnot talvilta 1974/75-85/86

Havainnot varsinaiselta tutkimusjaksolta on ryhmitelty kuukausittain.

Lokakuulta on vain kaksi karahavaintoa:

—13.10.1975 1 kara venevajaan Hylkeenperässä (Kaj Saari).

—30.10.1976 1 lintu Vanhankylänlah-

della klo 13.30.

Marraskuultakaan ei monta havaintoa ole.

—Hylkeenperässä nähtiin 1 yks. 1.11.1980 klo 8.33.

—Ilmeisestä koskikarasta on havainto myös 22.11.1980 klo 15.40, jolloin rastasta pienempi tanakka pikkulintu lensi siivet vinhasti viuhuen (siipien pärinä kiinnitti huomioni) pohjoiseen Metsolan ja Ylikylän välillä. Lintu ylitti juuri pellon ja metsän rajan häipyen näköpiiristäni noin sekunnissa. Lintu oli ilmeisesti muuttolennossa.

—Tyko Riento havaitsi marraskuun lopulla 1983 koskikaran Hämmärönsalmes-

sa ja kertoi havainneensa karan samoilla seuduilla myös syksyllä 1982. Lajia on tavattu hänen mukaansa tätä aiemminkin syksyllä Hämmärönsalmella.

—Yksinäinen kara pakeni Peltorannan lähistöllä 22.11.1985 klo 9.23.

—Aaslan ulkopuolelta on Martti Lehdon tekemä havainto Kirveenrauman lossilta 13.11.1983.

Joulukuulta ei ole tullut lisähavaintoja SAAREN (1983) luettelemien lisäksi. Kerrattakoon ne kuitenkin tässä:

—18.12.1976 1 Länslahden suu klo 11.50.

—1.12.1982 1 Sianpääjärvi klo 15.21.

—Aaslan ulkopuolelta Kirveenraumalla havaittiin kara 28.12.1978 (Hannu Laakso, Esa ja Pekka Saari).

Tammikuultakaan ei ole lisähavaintoja ilmoitettavana (ks. SAARI 1984).

—Tutkimusjakson ainoa havainto 21.1.1981, jolloin yksi kara sukelteli jään reunassa Mohjonpäässä klo 12.47. Lintu lähti lentämään päättäväisesti kohti etelää klo 12.52.

Helmi—maaliskuulta ei havaintoja.

Huhtikuulta yksi havainto:

—Yksinäinen kara viihtyi parina päivänä (8.—9.4.1980) Eteiahdessa padon alla olevan tierummun läheisyydessä. Veden virtaus oli tällöin melko kova.

Toukokuulta on yllättävä havainto:

—6.5.1985 kara lennossa Etelälahden padon luona klo 7.06.

Pohdintaa

Varsinaisen tutkimusjakson aikana nähtiin ainoastaan läpimuuttajia. Syysmuuttoa todettiin loka—tammikuussa, epämääräinen ”huippu” marraskuussa. Kevätmuuttohavainnot, peräti kaksi kappaletta, sattuivat huhti-toukokuulle. Aaslalla koskikarat havaittiin 13.10.—6.5. välisenä aikana.

Havainnoista voi päätellä, että koskikara on lähinnä luokiteltava varsin harvalukuisesti läpimuuttajaksi Aaslalla. Havainnot on yleensä tehty meren rannalla; järvihavaintoja on ainoastaan Vanhankylänlahdelta ja Sianpääjärvestä. Varsinaisella tutkimusjaksolla (talvesta 1974/75) karat ovat viipyneet Aaslalla vain pienen aikaa. Aiempina vuosina jotkut karat onnistuivat talvehtimaan, mutta siitä on jo vierähtänyt viitisentoista vuotta.

Aaslalla viime vuosina havaitut karat ovat ilmeisesti Skandinavian vuoristossa pesivää kantaa, joka syksyllä muuttaa kaakkoon ja keväällä luoteeseen.

Viitteet

SAARI, L. 1983: Aaslan talvilinnut. 1. osa: joulukuu. — Ukuli 14(3): 24-44.
SAARI, L. 1984: Aaslan talvilinnut 2. osa: tammikuu. — Ukuli 15(1): 36-60.

TLY:n jäsenkyselyraportin 1984 III osa: havaintojenkeruujärjestelmä

Rauno Laine & Tapani Veistola

Näivertääkö "Helsinki-ilmiö" rariteetikomiteoiden arvovaltaa 165 km pääkal- lonpaikalta? Tarvitaanko vuodenaikais- kaavakkeita? Montako arkistokorttia on TLY:n havaintoarkistossa — ja montako jäsenet luulevat olevan? Miten havaintojen keruujärjestelmä on muuttumassa? Näihin ja moniin muihin polttaviin kysymyksiin vastataan tässä jäsenkyselyraportin toisek- si viimeisessä osassa.

Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen toi- nen jäsenkysely järjestettiin vuosien 1984—85 vaihteessa. 108 kysymystä kä- sittänyt kaavake lähetettiin jokaiselle jä- senelle ja vastauksia tuli 106 (24,2%).

Jäsenkyselyraportin kahdessa ensimmäi- sessä osassa on esitelty turkulainen lintumies varusteitaan ja aatteitaan myö- ten. Nyt siirrytään tarkastelemaan TLY:n eri toimintamuotoja.

Ensimmäiseksi tulilinjalte joutuu havain- tojenkeruujärjestelmä, jonka toimivuus — tai toimimattomuus — vaikuttaa välittö- mästi tietoihimme Varsinais-Suomen lin- nustosta. Tämä osa on siis Ukulin kat- sausten lähdekritiikkiä!

Rariteetikomiteoiden toimintaa käsitel- lään erityisen seikkaperäisesti, vastaus- vastaukselta. Nämä ovat turkulaisia kom- mentteja Lintumiehen suureen suomalai- seen "käpykeskusteluun".

ARK ja RK

Ovatko rariteetti- ja aluerariteetikomi- tea tarpeellisia; perustele kantasi:

—Ilman muuta, pakottaa opiskelemaan

ja laittaa jäitä hattuun.

—Ovat, perustelut löytyy lintulehdistä.

—Kyllä, koska se nostaa havaintojen tasoa. Lintu on pakko nähdä hyvin, jotta havainto läpäisisi rariteetikomitean tut- kinnan.

—Ovat, opettavat havainnoijien katso- maan tarkemmin ko. linnun tuntomerke- kejä.

—On, yhdenmukaistaa, täsmentää, oh- jaa ja opettaa.

—Ovat aiheellisia sillä varsinkin harvi- naisuushavainnoista tulisi määrityspere- teet mainita.

—Ovat, kontrollia tarvitaan, mikäli tietoja halutaan käyttää hyväksi tieteel- lisessä tutkimustyössä. Henkilökohtaisia pinoja voi laskea muutenkin.

—Havaintojen kontrolloitavuus on tar- peen tutkimukselle ja yleismaailmallista.

—Kyllä, harvinaisuushavainnot on syytä tarkistaa.

—Ovat tarpeellisia.

—Ehdottomasti ovat.

—Kyllä.

—Eivät, koska näkemättä lintua voi täyttää kaavakkeen joka läpäisee komi- teassa.

—En käytä palveluja.

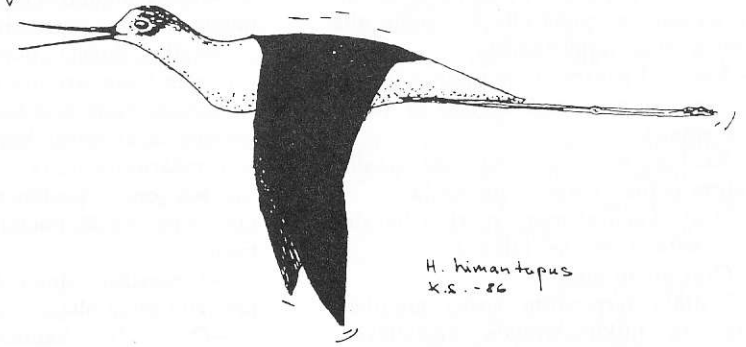
—Kyllä, kriteerien ylläpito on havain- tojen tulevan käytön kannalta tärkeää.

—Ovat, muuten tulisi turhan paljon käpyjä.

—Liian laaja kysymys 2 riville.

—Alue-Rk ei ainakaan Lahdessa ole tarpeellinen. Ko. komiteassa ei ole kuin yhdellä kokemusta harvinaisista lajeista ja muilla on älytön kritiikki.

MOI!! SAAKO MINUNLAISIANI
NÄHDÄ SUOMESSA ??!!

—KK on, mutta ARK:n toiminta on mielestäni vielä lopullisesti muotoutumatta ainakin ulospäin enkä tiedä vielä vas- taustani.

—KYLÄ. Julkaistavien havaintojen tulee olla luotettavia.

—Tavallaan ovat, kunhan pitäytyvät arvostelemaan havaintoja, ei havainnoi- tijoita.

—Varmaan tarpeellisia, minulle yhden- tekevää.

—Kyllä. Tieteelliseltä kannalta havain- not pitävät olia luotettavia.

—Kyllä, koska tällöin on paljon piene- mät mahdollisuudet erehtyä rariteetista.

—Kyllä. Välttyään kävyiltä vaikka ARK ja RK eivät aina hyväksy selviäkään tapauksia.

—Kyllä. Sillä muuten Suomessa tavat- tujen lintujen lajimäärä lähentelisi pian tuhatta.

—Kyllä. Parantavat lintujen lajitun- temusta, ohjaavat kriittisimpiin havain- toihin. Toivottavasti.

—Kyllä, jos niiden avulla voidaan karsia virheellisiä havaintoja.

—Ovat, alueellinen "raati" pystyy pa-

remmin selvittämään esim. havaintojen oikeellisuuden.

—Ovat, jos ja kun pystyvät puolueet- tomasti ja yhdenmukaisesti kontrolloi- maan havaintoja.

—Ovat. Saadaan varmat havainnot ja tiedetään harvinaisuuksista.

—Onko hengittäminen tarpeellista?

—Ovat. Vähentävät inhimillisiä ereh- dyksiä mutta eivät tee oikeutta huonon kirjallisen esitystaidon omaavalle havain- noitsijalle.

—Kyllä. Tieteessä kriittyyden kehittä- minen on tärkeää. Hylkäysrajan ARK:ssa tulisi olla järjellinen, ei ole esim. järkeä hylätä 50% havainnoista. RK:ssa raja saa olla todella tiukka.

—Ovat. Jos näkee rarin, on eräs peruste määrityksen varmuudesta RK- tai ARK- kaavakkeen täyttö.

—Ovat. Käpyhavainnot vähenevät huo- mattavasti, lajituntemus lisääntyy.

—Kyllä. Nostaa varmasti julkaistujen havaintojen tasoa.

—Tottakai.

—Ovat. Harrastuksen arvokkuuden kan- nalta.

—Tietenkin. Näin jäsenenä tarpeellisuus tulee havaittua konkreettisesti, lähinnä kritiikki- ja oppimismielessä.

—Ovat.

—Ovat tarpeellisia. Kyllä harvinaisempien havaintojen pitää olla kontrollin alla ajatellen lajien tunnistamista.

—Kyllä. Epävarmat havainnot karsietaan pois ja näin määritystaso ei pääse lopahtamaan.

—Saadaan selvät säännöt määrityksille + uutta tietoa "kovista" pinoista.

—Ovat. Karsivat osan typeristä havainnoista, joita ei onneksi julkaista.

—Ovat ilman muuta.

—Erittäin tarpeellisia koska ainutlaatuisten ja tutkimustyöhön käytettävien havaintojen todenperäisyys täytyy maksimoida.

—Kyllä, on hyvä että asiantunteva elin tarkastaa erikoiset havainnot, ettei virheellisiä julkaista.

—Ovat.

—Kyllä, lintujen vaelluksen, muuton, harhailujen tms. seuraamisen kannalta.

—Ovat ja eivät. Eivät siksi koska munavarkaavat saavat tietoja harvinaisista linnuista.

—Ovat. Kyllä näissä hommissa täytyy olla varma perusta ja pätevä tolkkua.

—Kyllä, koska en usko läheskään kaikkien olevan riittävän kriittisiä tehdessään havaintojaan, toisaalta en usko, että ko. komiteat pystyvät karsimaan väärät havainnot oikeista, varmasti oikeitakin havaintoja hylätään. Tästä jää kaavakkeen täyttävälle paha mieli eikä hän ehkä täytäkään kaavaketta seuraavista havainnoistaan. Lisäksi uskon että hyvä kynänikkari saa havaintoja läpi helpommin kuin tavallinen keskiverto lintumies tai -nainen.

—Kyllä, sillä varsinkin aloittelevat näkevät "harhoja", lajinmääritystaito parantunut.

—Ovat, sillä parhaimmillaan ne kyke-

nevät vakiinnuttamaan julkaistujen havaintojen luotettavuustason.

—Rarikomitea varsin tarpeellinen, ARK on pelkkä byrokraattinen jarrutuskomitea.

—Ilman muuta. Tyylejä on aivan yhtä monta kuin taaplaajiakin.

—Kyllä. Pitävät harvinaisten lintuhavaintojen luotettavuutta yllä.

—Ovat. Rarit ovat faunistisesti tärkeitä tieteelle ja komiteat kehittävät toiminnallaan määritystietoutta.

—RK on tarpeellinen, ARK:n lajilistaan voisi tehdä mielestäni pieniä muutoksia.

—Tarpeellisia. Jokin havaintoja tarkistava elin pitää olla.

—Ovat. Ne kannustavat kriittiseen määrittämiseen ja muistiinpanojen tekoon.

—Tarpeen.

—Kyllä. Toimivat bongarien erotuomareina.

—Kyllä. Nostaa havainnon ilmoittamiskynnystä, jolloin osa liian suurella innolla tehdyistä epämääräisistä haviksista jää unholaan.

—KYLÄ OVAT. No, muutenhan jokaisella olisi kerrottavanaan mitä ihmeellisimpiä havaintoja.

—Voidaan tarvita mikäli homma ei muodostu paskantärkeäksi.

—Lisännevat julkaistujen havaintojen luotettavuutta: ovat tarpeen.

—Ovat koska ne antavat uskottavuutta koviin havaintoihin.

—Jonkinlainen havaintoja kontrolloiva elin on välttämätön — nykyinen käytäntö vaikuttaa hyvältä.

—Ovat tarpeellisia tutkimustyön onnistumiseksi.

—Minusta on hyvä että harvinaisten lajien havainnot tarkistetaan, erityisesti RK:n toiminta on tärkeää, ARK:lla ei ole niin paljon merkitystä,

—Ehdottomasti on. Linnut tuntevalle on helppo tehtävä kirjoittaa rari-lomake.

Rk on ehdottomasti tarpeen jotta

kirjoihin ei pääsisi tammitikan kaltaisia mahdolltomuuksia. ARK on tarpeen RK:n esiseulana. Sen sijaan kaavakkeiden täyttö ARK-lajeista on usein turhauttavaa. Jos satakieli ja luhtakeruttunen määrättäisiin ARK-lajeiksi, huomattaisiin vuoden kuluksena tilastollisena "tosiasiana" että näiden lajien kannat ovat romahtaneet Varsinais-Suomessa.

—Kyllä. Jos havainnoille halutaan tietellistä merkitystä on ko. järjestely aiheellinen.

—Kyllä. Eliminoi osan mielikuvituksen tuotteista ja panee toivottavasti kirjajaan havainnot huolellisemmin.

—Kyllä. Luotettavat havainnot ovat kaiken a ja o niin tieteen kuin muuhunkin käyttöön.

—Eivät ole. OMAA kritiikkiä ei voi korvata eikä OMAA vastuuta siirtää toisille (esim. komiteoille). Joillakin tuntuu olevan tapa lähettää RK:lle havaintoja kuin lottokuponkeja, yritetään vain täyttää kaavake oikein ts. haetaan todellisuudessa EPÄVARMAKSI jääneelle havainnolle RK:n hyväksymistä. JÄRJETÖNTÄ. Määritysvastuu on AINA näkijän.

—Ovat, rarihavaintoihin ei mielestäni koskaan voi suhtautua liian kriittisesti.

—Kyllä. Määritykset on pakko tehdä kunnolla, kriittisyys lisääntyy omaa määrittämistä kohtaan.

—Jos kokenut lintumies uskoo nähneensä esim. kiljukotkan ei hän nolona kummaa havisvihkoaan jos joku sanoo ettei se ollut.

—Millainen on kokenut lintumies? Ehkä yli 3v harrastanut? En tiedä. RK ei saisi suhtautua samoin kaikkiin.

—Ilmeisesti. Meitä kun on niin moneksi että toiset näkevät halutessaan olemattomia.

—Erittäin tarpeellisia, että kaiken maailman käpyhavikset karsiutuu.

—Noviisien kouluttajana (A)RK:t voisivat aktiivisempina olla suuremmaksi hyödyksi.

—Kyllä. Bongari voi nähdä joskus mitä toivoo mielessään kovasti.

—Minun mielestäni ovat hyvin tarpeellisia, sillä muuten lintutieteelle voi tulla virheainesta niin paljon että kaikenlainen tutkimus kärsii. Lisäksi lintuharrastaja on

Pankkiuudistus sinua ajatellen.

TOP-perhepankki ja TOP-yrityspankki nyt palveluksessasi kaikissa suurimmissa konttoreissamme.

Tervetuloa hyvän palvelun TOP:iin.

TOP **φ**

Turun Seudun Osuuspankki

tarpeeksi kriittinen määrittelyssään koska hänen on täytettävä havainnostaan asianmukainen kaavake.

—Kyllä. Tarkistetaan kaikki käpyt havainnot.

—On, saa varman tiedon määrittelyksistä.

—Kyllä. Harvinaisuushavainnot tulee tarkistettua.

—On.

—Kyllä. Kritiikki on tärkeää. Myös komiteoiden delegointi on suotavaa.

—Tietenkin. Havaintojen ”uskottavuus”.

—Kyllä. Tuntevat paikalliset olosuhteet. Mitä voi nähdä missä ja milloin.

—Kyllä, jotain tolkkua määrittelysiin. Vaarana tosin liiallinen nipotus komitean taholta.

—Lienen jäävi vastaamaan tähän.

—Ovat, harvinaisuushavainnot ova luotettavia.

KOMMENTTI: Usko komiteoiden toimintaan on horjumaton ainakin nuorempien vastaajien keskuudessa, eikä pahempia murinoita nouse vanhempienkaan joukosta. Selvästi kielteiseksi tulkittavia vastauksia on vain kaksi. Eniten näytetään kritisoitavan kaavakkeen täyden vaikeutta sekä komiteoiden mahdollista puolueellisuutta havaintoja käsiteltäessä.

Muita mielipiteitä näistä komiteoista, esim. Turun ARK:n toiminnasta:

—Arvostan poikien uhrautuvaisuutta. Aina voidaan arvostella, mutta harvoimpa arvostelijoilla on itsellään resursseja parempaan. En tarkoita tällä sitä että pojat olisivat epäpäteviä, vaan arvostelijat ovat mänttejä.

—Paikallisen tason toiminta välttämättömä, koska näin turhat kaavakkeet voidaan poistaa jo paikallisella tasolla, jossa tunnetaan havainnontekijä ja voidaan tehdä arvio havainnontekijästä suhteessa havainnon kovuuteen.

—En ole paremmin tutustunut, voisi esittäytyä enemmän tiedotteessa.

—Eipä ole kokemusta.

—Toiminta lienee aktiivista, jäsenistö ei taas palauta aktiivisesti havaintoja.

—Asiallisia.

—En voi kommentoida, koska en ole seurannut niiden toimintaa viime vuosina.

—En käytä palveluja.

—Omien vähäistenkin kokemusten perusteella ovat turhan ankaria.

—En tunne tarkemmin.

ANEEMISTA; KAIPAIN MÄÄRITYSJUTTUA. V-Suomen lintulistaa, ARK:n pitäisi myös jotenkin olla mukana havaintojen keruussa, sillä se lopetti havaintotoimikunnan työn käytännössä.

—Lajilistan tarkistus tarpeellista. Löysimmät lajit pois.

—**KAIKKI (A)ARK:t** lopettakaa pilkun nussiminen. PS. Minua on kohdeltu ihan asiallisesti, ei siis hlökoht. kaunaa.

—Toiminut tehokkaasti ja asiallisesti.

—Kai ne osaa hommansa.

—ARK voisi julkaisussaan hyväksymään havaintoja ilmoittaa ja selittää samalla miksi ne on hyväksyty tai miksi jotakin harvinaisuushavaintoa ei hyväksyty.

—Moitteisiin ei ainakaan syytä, tunnistamistietoutta komitea voisi levittää enemmän esim. Ukulin välityksellä tavallisemmistakin harvinaisuuksista, koska tietoa ja kokemusta varmasti porukassa riittää.

—Lienee OK.

—Valitettavasti itse ARK:n toiminta jäänyt bontemattomaksi (toistaiseksi).

—En ole viime aikoina seurannut toimintaa.

—No comments.

—Esimerkillisen hyvää.

—Saisivat joskus julkaista esim. hylätyjä kaavakkeita (tietysti ilman nimiä) ja selittää mahd. puutteet ja/tai epätarkkuudet.

—Lienee ihan asiallista.

—Julkaistujen tietojen perusteella Turun Ark on onnistunut toiminnassaan.

—Voin vain todeta että Turun ARK on Suomen parhaita.

—Tuntuu olevan sopivan kriittistä.

—En osaa sanoa koska en ole laatinut ainoatakaan rariteetti-ilmoitusta.

—Toimii tarpeeksi hyvin.

—Turun ARK:ssa muutama turha laji, esim. Ana Str, Pho Och ym.

—Miten on ARK:n jäsenien omien havaintojen kanssa, onko/pysyykö arviointi lajista kavereiden kanssa puolueettomana.

—En osaa arvostella.

—En osaa sanoa.

—OK.

—Tarvitaan tällaista asiantuntijajoukkoa selvittämään todelliset havainnot kuviteluista.

—Ihan asiallista touhua.

—Ei moitteita, vaikka harvat ilmoitukseni eivät olisikaan sataprosenttisesti tulleet hyväksytyiksi.

—ARK:ssa jotkut haluavat leikkiä asiantuntijoita.

—Aktiivisuutta. ARK-palsta Ukuliin, jossa annetaan ohjeita ja neuvoja hankalista lajeista.

—Enemmän tiedotuksia.

—Hyviä ovat. Turun ARK:ssa muutama jäsenet eivät omaa riittävää tietoutta eli ovat pelkkiä statisteja.

—Toiminut hyvin.

—Ihan hyvin toiminut tähän asti.

—En tunne tarkemmin.

—En tunne muusta paitsi Ukulin palstoilta. Varmaan on asiansa tuntevaa väkeä.

—Ei ole tarpeeksi tietoa, jotenka tietoa ARK:sta lisää.

—OK, erittäin asiantuntevaa, maan kärkeporukkaa.

—Kova linja on säilytettävä, luotan Esa Lehikoiseen.

—En voi moittia.

—Turun ARK:n toiminta on mielestäni hyvin onnistunut ja mielenkiintoinen.

—Turun ARK on toiminut mielestäni melko hyvin. Havaintojen tarkistuksessa on oltava ehdottoman objektiivista.

—ARK:n tulisi ilmoittaa jäsentiedotteissa myös hylkäämänsä havainnot. Nyt havainnoitsijalle jää epäselväksi onko havainto hylätty, onko posti vai joku muu hukannut kaavakkeen vai onko havainto vielä käsittelemättä.

—Ei tulisi olla vain tuomareita vaan mm. esittää mielipiteitä, toimia linjanvetäjinä ym.

—Lienee paikallaan, eräiden lajien osalta työ nopeutuu ja helpottuu huomattavasti.

—En ole perehtynyt asiaan.

—Olen tyytyväinen ja luotan.

—Lopettakaa moinen turhuus kuin ARK.

—Salaperäisiä salaseuroja, vaan mitäpä muuta voisivatkaan olla.

—Toiminta kiitettävää.

—Tällä hetkellä eivät nauti ”poliittista” luottamusta, kokoonpanot eivät laajapohjaisia. Tärkeätä huomata: jäsenetkin vain subjektiivisia agentteja? Eivät voikaan olla ”objektiivisen totuuden” puolustajia (koska sitä ei ole).

—En tunne ARK:ta.

—Mielestäni Turun ARK toimii muillekin esimerkillisellä tavalla. Havaintoja käsitellään useamminkin kuin kerran vuodessa. Hyväksytyjä havaintoja julkaistaan suhteellisen hyvin mm. Ukulissa.

—Toiminta on hyvä.

—Ihan kiitettävää toimintaa.

—RK hyvä, ARK:ssa on jäsenen vaihtuvuus ollut kovin rauhaisaa.

—Tundraurpiainen pois listalta. Rareja ei viitsi liikaa nähdä jos se aiheuttaa hirveän paperisodan.

—Käsitteäkseni toimivat hyvin.

KOMMENTTI: Turun ARK:n toiminta

selvästi plussan puolella, mutta enemmän toivottaisiin komitean tuovan itseään esille sekä Ukulissa että tiedotteissa, myös määräysjuttuja kokouksiin ja Ukuliin kaivattaisiin. Kolmanneksi viimeiselle vastaajalle todettakoon että jokaiseen ARK:hon halukas voi ilmoittautua hallituksella tai ARK:lle.

	en lainkaan	satunnaisesti	melko säännöllisesti
kevätmuuttokaavake	47	27	27
syysmuuttokaavake	52	27	22
kesäkaavake	55	25	21

Vastaa hyvin kaavakkeiden tunnetusti heikkoa palautusaktiiviteettia. Kaavakkeet kannattaisi kyllä palauttaa, koska yksikin havainto on kullan arvoinen (ja kaavakkeen palauttajat osallistuvat arvontaan).

Kummallista on, että tämän kyselyn mukaan esim. kevätkaavakkeen palauttaa 27%, mutta todellisuudessa palautusprosentti on alle 10%. Hukkuvatko ne matkalla vai mitä? Tosin juuri laiskimmat jäsenet lienevät jättäneet vastaamatta tähänkin kaavakkeeseen.

Säännöllisesti joka kaavakkeen palauttavia löytyi vain 14 (keski-ikä 25,3 vuotta). Mitään kaavaketta ei koskaan palauta 41 henkilöä (keski-ikä 28,4 v.). Kaavakkeen näyttävät helpoimmin jättävän palauttamatta yli kolmekymppiset ja alle 17-vuotiaat.

Vapaissa kommentteissa suhtauduttiin kaavakkeisiin hyvin myönteisesti: "Muuten havainnot tulisi pienillä ryppysillä lapuilla". Monia teknisiä parannusehdotuksia on esitetty. Monet ovat halunneet jopa kokonaan uusia kaavakkeita (talvea, kuukausia, jaksoja, petoja, yölaulajia ja biotooppeja varten), petolintujen pesintäkaavake on jo toteutettukin.

Toivottiin myös kaavakkeiden pysyttämistä samana vuodesta toiseen. Ehdotettiinpa tehtäväksi LYL:n kaavakestan-

Vuodenaikaiskaavakkeet

Onko kaavakkeita mielestäsi liikaa?
Kyllä 17/ ei 79/ ei osaa sanoa 10.

Miten usein täytät ja palautat seuraavia kaavakkeita?

dardia koko maan havaintojen keruuta varten.

Kannattaisiko kaavakkeet postittaa jäsenille?

Kyllä 76/ ei 20/ ? 10.

Postittamista näemmä halutaan. Kaikille jäsenille ei kuitenkaan voida lähettää kaikkia kaavakkeita joka kerta automaattisesti, koska se olisi kallista ja palautusprosentti pieni (kesäkaavake lähetettiin v. 1985 otosryhmälle, eivätkä tulokset olleet rohkaisevia). Mutta haluaville ne lähetetään: soittakaa tai lähettäkää kortti aluevastaavalle, arkistonhoitajalle, puheenjohtajalle tai postilokeroon (ks. osoitehakemisto).

Yksi hyvä ehdotus kaavakkeiden toimittamiseksi jäsenille oli laittaa kaavake Ukulin keskiaukeamaliitteeksi. Tämä ehkä toteutetaankin, jos kaavakkeista ei tulla syksyn 1986 aikana luopumaan.

Arkistokortit

Täytitkö arkistokortteja? En 38/ joskus 31/ säännöllisesti 33/ säännöllisen epä-säännöllisesti 1.

Vaikka arkistokortteja yleisesti kommenttiin hyväksi ja hyödyllisiksi, monet eivät täytät niitä koska eivät viitsi, tai eivät ole

viitsineet tilata niitä.

Olisiko tyhjiä arkistokorttien postittaminen jäsenille suotavaa? Kyllä 69/ ei 32/ ? 5.

Oletko selvillä mistä lajeista arkistokortteja täytetään? Kyllä 78/ en 26/ ? 2.

Arviosi TLY:n arkistossa olevien arkistokorttien määrästä

n5000	3
n15000	24
n30000	56
n45000	14
?	9

Suurin osa tiesi oikean lukumäärän, n. 30 000 korttia. Alakanttiin arvioineet olivat yleensä nuoria tai uusia jäseniä.

Koska arkisto on näin suuri, monet ehdottivat siirtymistä ATK:hon. Asiaa tutkitaan koko ajan, TLY:n siirtyminen tietokoneaikaan onkin vain ajan kysymys.

Havaintojenkeruun tehostaminen

Havaintotoimikunta jatkaa TLY:n havaintojenkeruujärjestelmän kehittämistä.

Asiasta tehdään syksyllä 1986 laajakantoisia päätöksiä. On esitetty mm. kaavakkeiden hylkäämistä ja havaintopostilaatikkojen ottamista havaintojenkeruujärjestelmän osiksi.

Yksi mahdollisuus on korvata monenlaiset kaavakkeet arkistokortin tyyppisellä lapulla tai kortilla, johon merkittäisiin sesongin aikana kaikki yhden lajin tai lajiryhmän havainnot. Tämä nopeuttaisi sekä havaintojen palauttajan että katsauksen kirjoittajien työtä. Kolmenlaiset kaavakkeet korvattaisiin korttipinolla ja yhdellä ohjelmamonisteella. Tällainen järjestelmä toimii Tringassa, TLY:ssä toteutuessaan se mahdollistaisi siten Hangon havaintojen kätevästi palauttamisen Varsinais-Suomen havaintojen kanssa.

On harkittu myös eri havaintopostilaatikkojen (Rauvola, Ruissalo, Ävik, Hali-konlahti, Mietoistenlahti, Raisionlahti jne.) tehokkaampaa hyväksikäyttöä katsausten teossa. Tällöin postilaatikon vihkoon merkittyjä havaintoja ei tarvitsisi enää muuten ilmoittaa. Uudesta havaintojenkeruujärjestelmästä tiedotetaan Jäsen-tiedotteessa ja Ukulissa, jos päätökset asioista todella saadaan aikaan.

KAMARIMUSIIKKIKONSERTTI SIBELIUS-MUSEOSSA PIISPANKATU 17

30.11.1986 SUNNUNTAINA klo 15.30
"LINNUNLAULU HUILUMUSIIKISSA"

VISA TURUNEN, huilu. MATTI HEINONEN, klarinetti, JUHA-PEKKA VIKMAN, viulu. PEKKA MIETTINEN, kitara, JUSSI LAUKOLA, piano, cembalo. JAANA MAJATTE, laulu. CORNOKVARTETTI.

i Tervetuloa!

Hyödyntääkö helmipöllö huuhkajan saalisjätteitä ?

Lennart Saari

Säikytin huuhkajan vastatapetulta metsäjänikseltä Rymättylän Aaslalla 28.11.1983 klo 9.02. Jäniksen pää oli jo irrotettu, mutta muuten pupu oli melko lailla "koskematon". Tämä ei tietysti sinänsä ole julkaisemisen arvoinen havainto. Mielenkiintoiseksi asian tekee havainnot jäniksen myöhemmistä kohtaloista.

Seuraavan kerran kuljin paikan ohi 30.11. Jäniksestä oli jäljellä enää pää ja pari kypälää siinä paikassa, josta pelotin

Viisas pöllö — haaskalinto! Kuva Jukka Grönlund.

huuhkajan lentoon paria päivää aikaisemmin. Metsän reunassa, näkyvällä paikalla kuudessa lepäili helmipöllö klo 13.06, jäniksen maallisten jäännösten lähituntumassa. Keskkikokoisen haavan oksalla, ehkä parin metrin korkeudessa, oli jäniksen kypälä. Helmipöllöllä on tapana varastoida saalista puiden oksilla (ks. esim. LINKOLA 1963), joten pidän todennäköisenä että kypälä oli joutunut puuhun helmipöllön toimesta.

Helmipöllön näkeminen Aaslalla on kylmänä kautena (loka-maaliskuu) hyvin sattumanvaraista. Ainoa omakohtainen näköhavaintoni tämän yksilön lisäksi on pohjantikan varoituksen paljastama yksilö 14.10.1975 klo 11.55. Lisäksi erään kesähuvilan pihalle oli ilmaantunut "rastasta suurempi pöllö" iltahämärissä parina-kolmena iltana tammikuussa 1984 (ilmoitus 24.1.1984, Aarno Linko). Tulkitsen linnun helmipöllöksi. Muut havainnot kylmänä kautena, kissan tappamaa helmipöllöä maaliskuussa 1981 (Asko Vehmanen) lukuunottamatta, koskevat huhuilevia yksilöitä helmi-maaliskuussa. Helmipöllöllä oli siten luultavasti "pätevä syy" oleskella sille oudossa paikassa keskellä päivää.

LINKOLA (1963) mainitsee, että helmipöllöt Signilskärillä käyttivät hyväkseen muiden helmipöllöjen ateriantähteitä, joten on todennäköistä, että tilaisuuden tullen helmipöllö voi myös hyödyntää huuhkajan saalisjätteitä. Sensijaan en löytänyt mainintoja helmipöllökirjallisuudessa (CRAMP 1985, GLUTZ VON BLOTZHEIM & BAUER 1980, KORPIMÄKI 1981, MIKKOLA 1983) jäniksestä helmipöllön saalisvalikoimassa. Elävää jä-

nistä helmipöllö ei pysty pyydystämään. Ainoa mahdollisuus jänispaistin nauttimiseen on hyödyntää isompien petojen saalisjätteitä.

Viitteet

CRAMP, S. (toim.) 1985: The birds of the Western Palearctic. Vol. 4. 960 ss., Oxford — New York.

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U.N. & BAUER, K.M. 1980: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 9. — 1148 ss., Wiesbaden.

KORPIMÄKI, E. 1981: On the ecology and biology of Tengmalm's owl (*Aegolius funereus*) in Southern Ostrobothnia and Suomenselkä, western Finland. — Acta Univ. Ouluensis (A) 118: 1-84.

LINKOLA, P. 1963: Beobachtungen über die Nahrung des Rauhfußkauzes (*Aegolius funereus*) während des Herbstzuges auf Signilskär, Åland. — Ornis Fennica 40: 69-72.

MIKKOLA, H. 1983: Owls of Europe. — 397 ss., Calton.

Matkakertomuksia maasta

Toimitus ei vastaa kertomuksissa olevien havaintojen oikeellisuudesta, vaan se

on havainnoitsijoiden ja paikallisten rareiteetikomiteoiden välinen asia.

Lintuja Länsi-Saksassa

Jyrki Normaja

Koulun loputtua 1986 päätin vaihtaa vapaalle ja kierrellä vähän Keski-Eurooppaa ja katsella samalla myös lintuja. Matka alkoi laivalla 1.6.-86 ja päättyi Turun satamaan 15.6. Liikkeellä olin noin 35 hengen ryhmän kanssa linja-autolla, ja minä ainoa lintumies. Matkaa ei tehty siis lintujen takia.

Sananen reitistä: Turusta Tukholmaan lautalla (yövuoro). Aamulla Tukholmasta kohti Helsingborgia/Helsingöria ja Lollandin saarella sijaitsevaa Rødbytä. Täältä matka jatkui lautalla Fehmarnbeltin yli Puttgarteniin, josta samana päivänä ajettiin Ruhrin alueelle, Oberhausenin (lähellä Essenä). Oberhausenissa vietettiin

kolme kokonaista päivää, ja 7.6. lähdettiin kohti Münchenin lähellä sijaitsevaa Landshutia. Yön jälkeen tutustuimme Müncheniin ja jatkoimme iltapäivällä matkaamme pieneen alppikylään, Sacharangiin, joka sijaitsee aivan BRD:n ja Itävallan rajalla. (Tähän mennessä en ole löytänyt sitä kartalta kuin Länsi-Saksassa saatavissa olevasta 15-sivuisesta Autobahn-service kartasta.) 12.6. lähdimme Sacharangista kohti pohjoista Länsi-Saksan itäosaa pitkin. Parin retkeilymajayöpyymisen jälkeen saavuimme Tukholmaan 14.6. illalla, ja sen jälkeen jäljellä olikin enää laivamatka.

Saksan syvin olemus

Ennen kuin pääsen itse asiaan, en malta olla kirjoittamatta muutamaa sanaa Saksasta ja saksalaisten tavoista. Lintumies on Saksassa outo ilmeyst. Tosin kaikenkarvaiset turistit ovat sen verran tuttuja, ettei kiikaria ja kameraa käyttävä pohjoismaalainen herätä mitenkään erityistä huomiota. Koko matkan aikana tapasin yhden lintumiespariskunnan (enkä olisi heitäkään tavannut, ellei tuttavani olisi Oberhausenissa heitä tuntenut). Mikäli turvautuu maassa perhemajoitukseen (portilla lukee "Zimmer frei"), voi varautua kättelemään samat ihmiset muutamaa kymmentä kertaa. Kunnon saksalainen kättelee nimittäin aamulla, illalla, päivällä, ruokailua aloitettaessa, nukkumaan mentäessä, kaupungilta tullessa jne.

Sitten lintuihin. Saksassa voisi levinäisyyskarttojen mukaan tavata 40-50 Suomessa enemmän tai vähemmän "rarria". Tällä matkalla näin näistä noin 20. Koko ajan tulee kuitenkin muistaa, että kaikki varsinaiset lintupaikat yms. jätettiin armotta väliin.

Menomatka

Matka alkoi siis 1.6. illalla Turun satamasta. Illan hämärtyessä ainoa vähänkään parempi havainto oli neljän merihanhan parvi. Tukholmaan aamulla saavuttaessa huomasi heti kyhmyjoutsenen runsauden: jokaisessa lahdenpoukamassa oli omansa. Matka Tukholmasta Helsingborgiin on kuin Maamme-laulun säe "ei laaksoa ei kukkulaa" eikä mitenkään innosta maisemien ihailuun. Matkan varrella havaitsinkin vain pari hiirihaukkaa, mehiläishaukan ja Ruotsissa vähän harvinaisemman punavarpuksen.

Helsingborgin ja Helsingörin väli on lautalla 20 minuuttia. Tänä aikana ehtii jo mainiosti eksymään monta kertaa laivan auto- ja junakannella: juuri kun olet ehtinyt opetella reitin linja-autolle, ajaa väliin 10-vuonuuinen juna. Sitten yritetään löytää tie yläkautta.

Tanska rupesi tuntumaan leppoiselta maalta heti Helsingöristä ulos ajettaessa, huoltoaseman nurmikolla ruokaillut pikkuvarpunen takasi tämän. Matkalla Kööpenhaminaan ehdin vielä nähdä yhden tuulihaukan. Köpiksen tivolissa käynnin jälkeen kohti Rødbytä ja Euromotellia, erittäin tasokas paikka muuten. Matkalla ehdin plokata auton ikkunasta pari kattohaikaraa ja kolme tuulihaukkaa, laji lienee täällä yleisempi kuin Suomessa. Aamu Tanskassa tuntui jo enemmän ulkomaiselta: pikkuvarpusparvi hyppeli lähipuissa, pari harmaasirkkua pyöri hotellin ikkunan alla ja matkan ensimmäinen nokivaris lensi läheltä ohi. Tavallista harmaatakkia en etelään mennessä Ruotsin jälkeen nähnytäkään. Lisäksi Rødbyn satamassa oli kaksi turkinkyyhkyä.

Lauttamatka Puttgardeniin on mielenkiintoinen lähinnä tullivapaan laivamyymälän ansiosta, lintuja ei näkynyt nimeksikään. Saksan puolella satamasta etelään päin ajettaessa stajaus irrotti tienviereiltä 4 ristisorsaa ja 30 kyhmyjoutsenta. 25 kilometrin ajon jälkeen alkaa autobahn, jolta on lähes yhtä helppo nähdä lintuja kuin mistä tahansa tunnelista, meluvallit takaavat tämän. Hampurin lähellä pidetty ruokatauko helpotti onneksi havainnointia yhden tammitikan verran. Lisäksi ennen Ruhrin tienoille saapumistaan lensi tien yli suuri petolintu, jonka ehdin määrittää isommaksi haarahaukakaksi.

" Musta Ruhr "

4.6. kului Oberhausenin kaupunkiin tutustumiseen. Huomion kiinnitti heti mustarastaan runsaus ja kaikenlaisten laulajien vähyys. Mustarastas lienee tässä osassa Saksaa suunnilleer yhtä yleinen kuin varpunen täällä kotona, turkinkyyhky taas on runsaudeltaan suomalaisen mustarastaan luokkaa. Laululintuja on Ruhrin alueella melko vähän, vaikkei Ruhr olekaan sellainen mustanharmaa betoniviidakko, jollaiseksi se täällä Suomessa usein mielletään. Eräässä siirtolapuutarhassa kuusen latvassa laulava luhtakerttunen oli mukava havainto, samoin asuinperheeni pihalla laulava keltahemppo.

Seuraavat pari päivää kuluivat vielä samoilla seuduilla, Kölnissä ja Duisburgissa. Keltahemppoja tuli vastaan joka päivä, samoin turkinkyyhkyjä ja — ainakin omasta mielestäni yllätys — kulorastaitakin näkyi siellä täällä kaupunkien puistoissa kuten myös sepelkyyhkyjä. Duisburgissa on todella hieno eläintarha, jossa kannattaa käydä vaikka pelkkien lintujen takia. Pääseehän näin tutustumaan helposti ja läheltä ruskosotkien, punapäänarskujen ynnä muiden Suomesakin potentiaalisten pinnosten elämään. Vilejä lintuja tarhassa ei juurikaan näe, ainoiksi jäivät liejukana ja turkinkyyhkyt.

Bajjeriin

7.6. matka jatkui Oberhausenista Landshutiin. Maasto on täällä jo eri näköistä kuin Suomessa, joten maisemiakin tulee tarkkailtua. Meluvallit ovat muuten erittäin ikävä keksintö. No, tauoilla näkyi sitten vähän pikkulintujakin, esimerkiksi vaikkapa nummikirvinen ja tulipäähippiäinen. Suurilla peltoaukeilla näkyi siellä täällä muutama nokivaris sekä jokunen peltolintu. Päivän parasta antia

olivat kaksi isohaarahaukkaa, tuuli- ja nuolihaukka sekä pähkinähakki.

Landshut on pikkukaupunki vajaan 70 kilometriä Münchenistä koilliseen. Kaupungissa sijaitsee hieno linna, johon tutustuin tosin vain ulkoapäin, sekä hieno retkeilymaja, aivan äskettäin uusittu. Suosittelen lämpimästi jokaiselle täälläpäin liikkujalle. Matka Landshutista Müncheniin on lyhyt: emme käyttäneet autobahnaa. Sen takia näkyi lintujakin jonkin verran enemmän, esimerkiksi turkinkyyhkyjä 10, nokivariksia 6 ja isohaarahaukkoja 2. München-Sachrang-väli tuotti nokivariksia 14 lisää, sekä pari keltahemppoa.

Alpeilla

Sachrang on noin 200-300 asukkaan pikkukylä keskellä Alppeja. Bussista ulos astuttaessa ensimmäinen aistimus oli mustaleppälinnun laulu. Kylässä pesi niitä ainakin kolme paria, eikä lintua voi kerta kaikkiaan olla näkemättä. Lisäksi Itävallan puolella sijaitsevassa pikkukylässä, Wildbichlissä, on myös muleita.

9.6. kiipesimme Aschaussa sijaitsevalle 1680 metriä korkealle Kampenwandille. Ylhäällä luuli ensin olevansa suomalaisessa metsässä: rautiaiset ja punarinnat lauloivat, koprit metelöivät taivaalla ja vihervarpusia lenteli yli. Tunnelma tosin särkyi, kun korppien joukkoon ilmestyi 15 alppinaakkaa, rautiaisten sekaan 3 vuorikirvistä ja vihervarpusten kanssa kilpaa lauloi vuoriuunilintu. Lisäksi alaspäin vaeltaessani plockasin metästä tammitikan.

Kampenwand on vielä sikäläkin mukava paikka, että ellei jaksa kävellä molempiin suuntiin (8 km/suunta) eli ylös ja alas, voi matkan tehdä köysiradalla, jonka vaunusta katsoen maisematkin ovat tosi upeita.

10.6. Alpit näyttivät parhaat puolensa +28°C lämpötilan merkeissä. 100 kilo-

Yksi saksalaismustaleppälintupienokainen, eikö totta? Kuva Jyrki Normaja.

metrin ajomatka Sachrangista Salzburgiin rupesi tuntumaan jossain määrin pitkästyttävältä. Ehkä koko matkan paras havainto oli Traunsteinin lähistöllä kierrellyt käärmeekotka, harvinainen Saksassakin. Itävallan ja Saksan välisellä rajalla oli pikkuhankaluuksia viranomaisten kanssa, eikä odottelemisen kuumassa linja-autossa jostain syystä ollut lainkaan hauskaa. Salzburgiin päästyämme tosin tunnelmakin parani jo huomattavasti. Kaupunkierros ei montaa lintua tarjonnut, vain yksinäinen tuulihaukka kaarteli erään kirkontornin ympärillä; lieneekö pesinyt tornissa? Suurena haaveena oli nähdä Salzburgin lähivuorilla josakin pesivä

hanhikorppikotka, mutta haaveeksi jäi.

Jatkoimme Salzburgista matkaa Saksan puolelle, Berchtesgadeniin. Täällä sijaitseva Königssee on mahtava paikka maisemiltaan. Niitä voi ihailla esimerkiksi Malerwinkel-nimiseltä vuorelta, jonne pääsee pitkin hyvää polkua. Vielä paremmat näkymät aukeavat kaksi kilometriä kauempaa, paikka tosin on vaikeahko löytää. Königssee oli suhteellisen hiljainen linnustoltaan. Vain muutama kulorastas, hiirihaukka, sirittäjä ja kaksi vuoriuunilintua toivat omaa tunnelmaansa lehtimetsiin.

Paluumatka

12.6. lähdimme Sachrangista kohti Aschaffenburgia, jossa oli seuraava yöpyminen. Yleisesti ottaen majan taso oli kohtalainen, Landshutin Jugendherbergen rinnalla paikka tuntui kuitenkin melkoiselta räkälältä. Aschaffenburgissa sijaitsee myös suuri amerikkalaistukikohta, jonka olemassaoloa ei voi olla huomaamatta. Kaupungin kaduilla liikkuu iltaisin pimeäntulon jälkeen yhtä paljon sotilaspartioita kuin tavallisia kaupunkilaisiakin. Lisäksi kaupungin McDonaldsilla oli huomattavan vaikea saada tilaustaan tehdyksi saksaksi, kaikki myyjättäret kun olivat rapakon takaa tuotuja.

13.6. ajoimme Pohjois-Saksan läpi aina Puttgardeniin, täältä lautalla Tanskaan ja ajo Helsingoriin ja Helsingborgiin, jossa yöpyminen. Tarkoitus oli saapua perille myöhään 13. päivän iltana, mutta tulimme Ruotsiin vasta varhain 14.6. Näin pitkällä ajomatalla oli tietysti myös lintuja kohtalaisesti. Yleisin petolintu oli isohaarahaukka, seitsemän yksilöä. Hiirihaukkoja näin kuusi ja tuulihaukkoja kolme.

Hannoverin lähellä vietimme puolen tunnin tauon eräällä Raststättellä. Koska aikaa oli riittämiin, päätin kompata lähiympäristöä vähän tarkemmin, mikä ainakin näin jälkikäteen tuntuu erittäin viisaalta ratkaisulta. Lähistöltä löytyi suurehko pelto, jolla olevalta lantakasalta plockasin kolme pikkuvarpusta sekä pari tikliä. Nämä lennähtivät pois kuvausyritysteni säikäyttäminä, luulin. Katsoessani ylös huomasin kuitenkin hiirihaukan kaartelevan suoraan päällä. Valitessani sopivaa kuvakulmaa paikalle saapui isohaarahaukka, joten hiirihaukan kuvaaminen jäi sikseen. Muutaman ruudun tuhlattuani milvus kyllästyi poseeraamaan ja lähti. Muutaman minuutin kuluttua äkkäsin idästä saapuvan kolmen petolinun parven, jota kaksi ensimmäistä määritettyäni jo erehdyin pitämään puhtaana isohaarahaukparvena. Onneksi kuitenkin

kin katsoin kolmattakin vähän tarkemmin ja sain seurata hetken aikaa pikkukiljukotkan uljasta lentoa ennen linnun katoamista. Jatkossa en Saksan puolella ihmeempiä ehtinyt näkemään, ristisorsa, niittysuohaukka ja nokkavarpuksen olivat parhaat havainnot.

Helsingborgin retkeilymaja on jotakin Landshutin ja Aschaffenburgin majojen väliltä, ihan kiva paikka. Saavuimme sinne niin aikaisin, että lintuja ei ollut yhtään äänessä. Aamulla pihalla hyppi kymmenisen varpusta, jotka aamiaisen jälkeen olivatkin itse asiassa pikkuvarpusia. Matkan loppuvaiheet jäivät muutama tuulihaukan varaan.

Lyhyt johdatus Saksassa matkustamiseen

Muutamia vihjeitä tähän loppuun. Jos Saksassa haluaa siirtyä pisteestä A pisteeseen B, on autobahn varmasti paras ja nopein vaihtoehto. Jos matkalla haluaa nähdäkin jotakin, ovat pienet "sivutiet" (vastaavat suomalaista valtatieä) ehdottomasti parempi vaihtoehto. Autobahnilla ei saa sitäpaitsi edes pysähtyä. Lisäksi kannattaa ottaa jo etukäteen selville, mistä päin Saksaa löytää lintuja. Ennen kaikkea, aikaa kannattaa varata niin paljon, että on varaa pysähtyä koska haluaa. Liikkeelle kannattaa lähteä linja-auton sijaan henkilöautolla, näin välttyy monelta byrokraattiselta kiemuralta kuten päivittäisestä maksimijaoajasta. Bensa on Saksassa kotimaista halvempaa, noin 1 DM/litra. Jos itse lähtisin Saksaan uudestaan, lintujen takia, varaisin aikaa pari viikkoa, kiertäisin Hollannin, Sveitsin ja Itävallan ja kävisin plockkaamassa monta sellaista lajia, jotka nyt jäivät vain haaveiksi, vaikka ovatkin enemmän tai vähemmän tavallisia Saksassa. Esimerkkeinä olkoot lepinkäiset, sepelsieppo, vuorisirkku ja viitatieäinen. Motto: sinne täytyy päästä takaisin.

Hollannin alangoilta Ardennien ylängöille eli retkeilyä Keski-Euroopassa

Rauno Laine

Jo autuaasti edesmennyt kesä vei minut ensimmäistä kertaa elämässäni tutustumaan Alankomaihin, sekä kulttuurillisesti että linnustollisesti. Jostain syystä kun läinää linna-suunta enner oli jäänyt käymättä. Yhdistyksemme puuhamies Lepa Karlsonin organisoima bussimatka oli jälleen kerännyt sankan osanottajajoukon. Nyt ei vain menty palelemaan Jäämeren tyrskyjen ääreen, vaan suunta oli etelään päin. Bussimatkat ovat tärkeitä sosiaalisia tapahtumia, ne keräävät viikoksi pariaksi yhteen mitä erilaisimmista asioista kiinnostuneita ihmisiä, jotka matkalla vähitellen muotoutuvat kiinteäksi ryhmäksi, niin nytkin. Löytyi hyönteisihmisiä, lintututkijoita, kulttuuri-ihmisiä. Retken nuorimmat löysivät kiinnostuksensa lähinnä Coca-Colasta tai autojen videoista. Vanhimmat taas luonnollisesti tutustuivat matkan varren pubikulttuureihin. Vertailltavaa riittikin, kävimmehän kuudessa vierassa maassa (rutikuiva Sveamaa tästä tietysti pois vähennettynä). Lintuja tarkkailtiin minkä ehdittiin ja jaksettiin, kuuma bussi kuitenkin verotti usein voimia ja sai tarkkailijan varsinkin iltapäivän tunteina siirtymään usein lintu-unien pariin. Hellettä riittikin riittämiin, kun lämpötila kieppui koko matkan ajan 30-35 asteen välissä, bussissa ajoittain parikymmentä astetta enemmän. Sateen ropautustakaan ei maahan langennut matkamme aikana.

Tanska ja Saksa

Ensimmäisten lintuhavaintojen makuun

päästiin 25.6. Trelleborgin satamassa. Kirahtelevien pikkutiurojen yhdyskunta oli asettunut rantakaistaleelle ja kolmisenkymmentä valko-otsaa pääskysteli satunaisen kulkijan välittömässä läheisyydessä. Merellä taas souteli ristisorsaemo vetäen perässään kahdentoista poikasen letkaa. Erillisessä lammikossa etsiskeli yksinäinen ristisorsan poikanen epätoivoisena emoaan. Keinoemoksi näytti kelpaavan naurulokkikin, jota poikanen ei silmistään päästänyt, vaan eipä näyttänyt lokkiherraa lapsukaisen seura liiemmästi kiinnostavan. Lieneepä mustapää pohtinut mielessään, että mikähän lienee tuokin ruman ankanpojan räpäle. Saksasta päin ilmestyy kolmen härmaahaikaran letka, eivät vähennä yhtään korkeuttaan jonkun Trelleborgin takia, vaan katoavat sulassa sovussa kohti usvassa häämöttävää Tanskan rannikkoa. Kahlaajamuuttokin on jo käynnissä, erinäisiä kahlureita löytyy pitkin rantaa, mutta eipä vielä mitään Suurta Pamausta aiheuttavaa. Tavallista meikäläistä sorttia vain.

Klassisen satuolennon Peter Panin siivellä siirrymme yön kuluessa Saksan puolelle (kirjoittaja ei toki ole vielä opetellut lentämään, vaan tällainen laiva uiskentelee Trelleborgin ja Travemunden välillä). Laivan suomalaisittain halvat hinnat tuntuvat ihmeellisiltä meikäläiseen kulutustavarakalleuteen tottuneesta. Vielä halvempaa löytyi Saksan ja Tanskan väliseltä lautalta, ajoaikaa vain tunti, mutta riittävän paljon ostoksiin. Travemündessä ensimmäinen silmäänpiستävä seikka (rannalle idyllisten talojen keskelle nousseen hotellikummituksen ohella) oli meikäläisen variksen totaalinen häviä-

minen, ja sen korvautuminen noenvärisellä raakkujalla, joita rantahietikoilla tepasteli suuria laumoja. Pari hätäistä kuvaa DDR:n piikkilangoista (Huom. SUOPO, osoite löytyy muualta lehdestä) ja sitten laiva lipuukin aamu-uvaiseen satamaan. Tullimuodollisuudet jäivätkin tämän matkan ainoiksi. Muuten tulliherrat vetivät lähes kättä lippaan kun finskipoika tuli ja meni, mitäpä Teitä lähemmin synnyttämään. Valtaosa bussissa istujista ei varmaan aina edes havainnut rajan ylitystä.

Päivä kuluu leppoisan raukeasti ajetaessa läpi Pohjois-Saksan nummien. Peltolintuja leijuu siellä täällä, haarahaukaankin saatiin taas tutustua. Tunnistamattomia Milvuksia näkyy myös jonkin verran, mutta eipä bussia voi pysäyttää moottoritielle. Siinä olisi muuten saksalainen ihmeissään, jos autobahnin kansoittaisi sekalainen röykkiö suomalaisia, joilla vielä olisi kaukoputket pystyssä; selitpä siinä sitten polizei-sedälle että Milvuksia tässä vain stajataan. Olletikin kun sotilasaluekylttejäkin näkyy siellä täällä matkan varrella. Pysähdyspaikkojen tyyppilaji on peukaloinen, jonka pirteät säkeet aina silloin tällöin kiirivät yli moottoritien pauhun. Myös muutama tuulihaukka leluttelee teitten varsilla, ainakin täällä sitä siis vielä on kohdittaisesti. Ja tietenkin jokapaikan nokivariksia. Bremenin jälkeen maisema alkaa muuttua, ja tien varrella leviää nyt peltoukeita, joilla tepastelee mustavalkoisia friisiläislehmiä järsimässä nurmikkoo. Pikkukaupunkien kapakoissa on meno päällä jo keskipäivällä. Olutkulttuuri kukkii, kaukana on suomalainen räkäinen kapakkatunnelma. Tilataanpa yksi huurteinen, eteen isketään puolen litran tuoppi, jonka hinnalla ei Suomessa saisi varmaan edes pilsneripullon jämiä.

Alankomaat

Uneliaan tunnelman katkaisee vain tulo

Hollannin rajalle. Tullimies käy kurkkaamassa ovelta ja lähes huomaamatta bussi lipuu Hollannin puolelle. Maan muutoksesta todistavat aluksi vain "Ausfahrt"-kylttien muuttuminen "Uit" kylteiksi. Utelaisuus alkaa voittaa unelta alaa; kas vain tuolla on ensimmäinen kanava. Tie sukeltaa kanavan alle, päällä kulkee laiva ja sen alla bussi, kerran näinkin päin. Muuten ensivaikutelma maasta on sama kuin jatkossakin, silmäkantamattomia peltoja, sinne tänne risteileviä kanavia, friisiläistä lihakarjaa satojen laumoissa, kaiken seassa iloisia ja pyöräileviä hollantilaisia. Kukkaväriiloista löytyy vielä jonkin verran, ainakin ihmisten upeissa kotipuutarhoissa. Asutus on kauttaaltaan matalaa, omakotitaloja, joiden ohi kulkiessa on hyvä kurkkia ikkunasta sisään. Jalkapallo näyttää olevan täälläkin illanviettotapa numero yksi nyt MM-kisojen aikaan. Kaikkialla ystävällistä kansaa, jos sattuukin vastakkain asukkaan kanssa ikkunasta kurkkiensa, niin ystävällinen hymy on vastaus, siinä missä Suomessa jo haettaisiin haulikkoo. Tukimme bussilla liikenteen useasti pikkukaupunkeissa sekoillessamme, mutta vain kerran kuulumme jonkin soittavan torvea (silloinkin oli tietysti nainen ratissa).

Hollannissa liikkuja, vaikei lintuja tuntisikaan, ei voi välttää harmaahaikaran näkemiseltä. Haikaroita on pitkin kanavien varrta kaula pitkänä, kenties muhevan mureaa sammakkopaistia odottamassa. Edamista, leirintäalueen vierestä löytyi viiden pesän kolonia, kirkon vieressä oli vielä yksinäinen pesä. Haikaraemo oli valinnut tarkkailupaikakseen kirkon katon, jossa se kyyhötti tuntikausia seuraamassa liikennettä alapuolellaan. Haikaroita löytyy Amsterdamin keskustaa myöten.

Niin, Amsterdam, luku sinänsä. Onpahan varsinainen kansojen sulatusuuni, eksymme mekin päiväsaikaan Punaisen Lyhdyn kortteleihin, joihin ei olisi paljon menemistä pimeään aikaan, voisi henki-

kulta lähteä hyvin äkkiä karkuteille. Huumeitten käyttö on avointa, yrittivätpä myydä kokaiinia joukkomme nuorimil-lekin. Aseman edessä amerikkalainen rock-laulaja yrittää viritellä ääntään, vaan eipä näytä laulu oikein onnistuvan, kauempana toria vetää neekeriorkesteri parastaan, hotellin portaille ilmestyy ”gorillojen” saattamana maan kuningatar, joka tuupataan mersuun ja lähdetään ajamaan nasta laudassa läpi kaupungin. Kaikki irtain on lukittu monenkertaisilla lukoilla, jottei se lähtisi kävelemään alta aikayksikön. Kanavia, asuntolaivoja. Niiden, jotka tuskastelevat sitä, ettei Suomi ota riittävästi kaikenkarvaista väkeä Suomeen siirtolaisiksi, olisi hyvä viettää jonkin aikaa Damissa ja katsella mikä on homman nimi ja puhua vasta sitten. Hollannilla ei ilmeisesti ole ollut Eila Kännöä. Poliisiauton sireenin ääni on hyvin usein kuuluva Amsterdamin katukuvassa. Mutta muuten oikein kiva kaupunki, kunhan ei tarvitse asua siellä.

Edamissa

Leiripaikkamme on parikymmentä kilometriä kaupungin ulkopuolella, rauhallisessa ja idyllisessä Edamin kaupungissa, Hollannin padotun sisämeren Zuidenseen rannalla. Leiripaikka on tuulinen, mutta mukavan vilpoinen hellepäivien jälkeen. Campingalueen takaa lähtee padon reuna pitkin kävelytie naapurikaupunkiin. Tätä on mukava iltainen kävellä ja tarkkailla vieressä aukeavien peltojen linnustoa. Kahlaajia on liikkeellä, kolmentoista mustapyrstökuiirin parvi viettää aikaansa vetisellä rantaniityllä, löytyy myös valkovikloja, meriharakoita, punajalkoja, tyllejä ym. Ja tietysti siellä täällä haikaroita, eräskin ilmeisesti huononäköinen haikara lentää lähes päälle, kääntyy vasta viiden metrin päässä, ja kamera tietysti oli teltassa... Pellon pusikossa tapailee luhtakerttunen viimeisiä kesän säkeitään. Lau-

lulinnut olivat suurimmaksi osaksi jo vaienneet, mutta toki niitäkin joitakin kiinnostavia löytyi, kuten mm. Edamin leirintäalueen vierestä pikkusieppokoiras, lienee aikamoinen harvinaisuus Hollannissa. Ja tietenkin peukaloisia siellä täällä. Tullessamme Edamiin olimme nähneet tien varrella parissa kohtaa kattohaikaran, ne jäivätkin yllättäen retken ainoiksi havainnoiksi ko. lajista, jota emme enää Belgiassa ja Saksassa tavanneet. Eräästä kanavasta heti rajan jälkeen räpsähti lentoon harmaasorsa, sekin retken ainoa havainto.

Seuraava päivä kuluu kiertäessä Zuidenseen patoaluetta. Sisämerihän on padottu kahdesta kohtaa, pohjoinen pato on pituudeltaan kolmisenkymmentä kilometriä ja eteläisempi hieman lyhyempi, tarkoituksena on lisämaan hankkiminen kuningaskunnalle. Kummankin padon päällä kulkee maantie, jossa säännöllisin välein on tarkkailupaikkoja, joista hallitsee hyvin patoalueen. Tyypillisin laji on eittämättä kyhmyjoutsen, joita padon reunoilla tapaa satapäisin laumoin, verkko-keppien päässä taas vaanivat saalistaan merimetsot, nekin hyvin tavallisia pato-alueella. Lintumaailman hupaisimpia näkyjä on ehkäpä kormorantti pyrkimässä voimakkaaseen vastatuuleen, joka lennättää sitä enemmän taakse kuin eteenpäin. Tätä Jurmosta tuttua näkyä sai katsella myös Hollannin padoilla. Vesilintuja on myös paljon, etupäässä sotkia ja nokikanoja, kanavien tyyppilaji sekin, liejukanaa ei Hollannista löytynyt. Patoalueen pedoista mainittakoon tinnu sekä ruskosuohaukka, molempia näki silloin tällöin. Myös Buteoita sekä Milvuksen näköisiä otuksia vilahteli ohi. Kyhmyjoutsenten joukosta löytyy yksi mustajoutsen, lienee karkuri jostain lähialueen eläintarhasta, vaikka kuka näistä tietää.

Seuraavana päivänä tutustumme eteläiseen patoon, lajisto suurinpiirtein samaa

kuin toisella padolla, haikaroita on nyt vieläkin enemmän. Täältä matka jatkuu sisämeren rantaa Amsterdamiin, jossa on aikaa viettää muutama iltapäivän helteinen tunti. Matkanjohtaja säntää armeijan ylijäämäkauppaan, josta saa hyviä retkeilyvaatteita halvalla, ja asiakaspalvelukin on hyvää luokkaa. Lupaavat liikkeessä jopa sotkea liian hyväkuntoisten vaatekapaleiden päällä lattialla, jotteivat näyttäisi liian uusilta. Kävelykatujen verkostossa voi helposti tehdä löytöjä, suuria rahsummia ei kuitenkaan ole syytä pitää mukanaan.

Viimeinen ilta Hollannissa kuluu tutustuttaessa öisen Edamin elämään. Eipä ole juuri valinnanvaraa. Toinen kapakka on kadulle asti täynnä paikallista nuorisoa ja toisessa ystävällinen isäntä pitää esitelmän siitä, ettei tämä kapakka valittavasti tarjoile kuin hotellivieraille. Siispä teltaan nukkumaan.

Seuraava helteinen päivä, aluksi suunta Rotterdamiin ja Europortiin. Satama-alueita riittääkin joka puolelle. Euroop-paalaisen suursataman päivä on täynnä kiireistä hyörintää. Rotterdamin satama-alueella lienee myös Hollannin ennätyskapakkatiheydessä, eräälläkin alueella n. 150 metrin matkalla 10 kapakkaa, on siinä merimiehillä ihmettelemistä. Rotterdamista kohti Bredaa ja rajaa, edessä on taas uusi maa ja uudet tavat — Belgia.

Belgia

Raja ylittyy taas kerran lähes huomaamattomasti, hollannin kieli vaihtuu flaamiksi ja maisemat keskieuropalaisiksi Flanderin tasangoiksi ja pelloiksi. ENSIMMÄINEN Belgian pinna on harjalintu, joka sävähdyttää istuessaan valtatien varrella puussa heti rajan jälkeen. Laji on tätä nykyä erittäin harvinainen Belgiassa, viimeisen pesintä maassa on todettu neljä vuotta sitten, vakuutti Brysselissä tapaamani ornitologituttuni. Joten olipa melkoisen hyvä havainto heti kärkeen.

Kovia lintupinnoja löytyy myös seuraavasta pysähdyspaikasta, mm. viiriäisiä, korppikotkia, neitokurkia, flamingoja, tu-kaaneja, kardinaaleja. No, ettei menisi aivan liian kovaksi, niin kerrottakoon tämä maanmainio pinnapaikkakin — nimittäin Antwerpenin eläintarha. Kannattaa käydä tutustumassa, lintuja löytyy vähän joka sorttia tavallisista meikäläisistä alkaen sekä tietysti kosolti muita otuksia. Muuten eläintarha on jotenkin lohduton, pienelle alueelle on ahdettu ehkä vähän turhankin paljon, rakenteet ovat myös hyvin vanhoja. Kaupunki sinänsä on myös melko erikoisen näköinen.

Jos oli Hollannin leiripaikkamme hyvä, niin Belgiasta löytyy vielä parempi. Jos reissaatte Belgiassa ja käytte Leuvenissa Ter Monckin leirintäalueella, viekää ihmeessä terveiset leirintäalueenhoitajalle kesäkuussa -86 käyneeltä suomalaisporukalta. Palvelu oli uskomatonta, ei tarvinnut kuin vihjaista mm. MM-loppuottelun suuntaan, niin heti järjestyi katselupaikka hoitajan omissa tiloissa. Seurana oli flaaminkieltä koko ajan papattava pappainen, josta ei muuta ymmärtänyt kuin jatkuvasti toistuvan huudahduksen oblaa (varsinkin jos joku potkaisi toista koipeen). Seuraavana iltana henkilökunta järjesti meille lähtöjuhlan, sulkemisajoista viis. Tilaisuus päättyi meikäläisen kaljakuoron esittämään Maamme-lauluun, johon belgialaispatriootit vastaavat omalla kansallislaulullaan. Hilpeyttä herättää näissä eritoten se, että varastosta sattuu löytymään suklalaatikko, johon on pränätty matkanjohtajan nimi. Tästä olikin helppo muotoilla matkanjohtajan omien sanojen mukaan Euroopan kovin lippalakki.

Linnusto leirintä-alueen liepeillä on mukavan sorttista. Oli mukava katsella MM-loppuottelua kun vieressä visertävät kilvan etelän satakieli ja keltaheppo, vähän kauempana etelänpuukiiپی. Näistä viimeksi mainittu on vilkkaimmin äänessä. Leirialueella on myös useampia peukaloisia, eivät paljon ihmistä aristelleet.

Joten kaikenkaikkiaan retken ehdoton kärkipaikka camping-alueiden suhteen.

Seuraavana aamuna 30.6. tutustumme Brysseliin. Itse saan paikallisen oppaan belgialaisornitologista, johon tutustuin pohjoisen keikan yhteydessä viime kesänä. Kierrämme Brysseliä ja juttelemme eritoten linnuista, kaveri kun on kiertänyt kaikki lintupaikat Eilatia myöten. Bryssel on täynnä jalkapallohulluja juhlimassa Belgian joukkueen kotiintuloa. Suomessahan ei jalkapallotilaisuutta usein eroita surujuhlasta, ei ainakaan Turussa.

Kaveri kertoo, ettei pystynyt nukkumaan silmänräpästäkään yönä, jolloin Belgia löi Suuren ja Mahtavan. Kyselen tammitikkapaikoista, mutta jäävät tällä kertaa valitettavasti hieman syrjään reitistämme, parhaat mahdollisuudet nähdä laji Belgiassa ovat Luxenbourgin maakunnan alueella, Rochefortin liepeillä, tai sitten Arlonin seutuvilla.

Seuraava päivä ja uudet kujeet! Hyvästelemme leuvenilaiset ystäväme leirintäalueella, tunnelma on haikea molemmin puolin. Sitten vain maantielle, suuntana aluksi Liege. Eräällä pystähdyspaikalla Brysselin ja Liegen välissä löytyvät retken-pinnoiksi turturikyhyky ja harmaasirkku. Liegen jälkeen maisemat muuttuvat, alkaa kumpuileva maasto pyökki- ja tammi-metsineen, ideaalista seutua tammitikalle tämäkin. Bastognen jälkeen alkaa jyrkkä kipuaminen ylös, huippu on Arlonin jälkeen, tullaan Ardenneille. Tie kohoaa yli kilometrin korkeuteen. Maisemat ovat jylhiä, vaikka ollaankin edelleen Belgian alueella. Muutos on totaalinen ja yllättäväkin.

Suurin yllätys kuitenkin koetaan parikymmentä kilometriä Bastognen kaupungin jälkeen: laakson päällä kaartelee kotka, joka on helppo määrittää vuorikotkaksi, nuoreksi sellaiseksi. Tunnistus perustui, sen lyhyen ajan kuluessa minkä kotka oli näkyvissä, vaaleisiin siiven alareunoihin sekä etenkin linnun yleiseen

olemuksen, kuin isokokoinen Pernis. Lajin esiintymisestä Belgiassa ei kirjoittajalla tässä vaiheessa ole tietoa, olen pyytänyt lisäinformaatiota Belgiasta. Maasahan ei pitäisi esiintyä kuin tavallista kotkaa, sitäkin kovin harvalukuisena.

Luxembourg

Belgian ja Luxembourgin raja ei ole kuin muodollinen, kuuluuhan iso osa varsinaisesta Luxembourgin maakunnasta Belgiaan. Maissa on myös rahayksiköt standardisoitu vastaamaan toisiaan, Belgian frangi on virallinen raha myös Luxembourgin. Tämä Euroopan keskellä oleva minivaltio on kaiken kaikkiaan varsin miellyttävä tuttavuus, itse pääkaupunki lukuisine puistoineen ja idyllisine kirkkoineen olisi pitemmänkin tutustumisen arvoinen. Väestön vauraus on myös silmiinpistävää, ruhtinaskunnalla menee ilmeisen hyvin. Luxembourgin pinnojakin on meikäläisellä nyt nelisenkymmentä, parhaimpina mm. nokivaris, hiirihaukka yms. Outo kultarinta juoksutti pitkin puistoa, ääni muistutti pikemminkin vaaleaa kuin taituria, jota täällä pitäisi esiintyä. Eipä suostunut näyttäytymään.

Moselissa, Moselissa

Ylitämme Mosel-virran ja olemme jälleen kerran Saksan puolella. Kauas emme kuitenkaan enää jatka, leiriydymme rajan välittömään läheisyyteen Moselin rantaan. Jo päivällä olimme tutustuneet siihen mistä tämä alue on tunnettua, viiniviljelykseen. Joka ainoa jyrkkäkin rinne on otettu viljelykseen. Lienee siinä viininkorjaajalla tekemistä kun yrittää tasapainotella lähes pystysuorilla rinteillä, ainakaan paljon valkoviiniä ei silloin saa olla päässä tai jää muuten viini korjaamatta.

Eipä ole valittamista Trierin leiripaikasakaan, ainakaan linnustollisesti. Koko

Moselin ranta on täynnä rehevää pusikkoa, mitähän täältä laulukautena löytyisikään.

Nytkin aamuretken tulos on varsin mukava, ainakin suomalaisornitologin silmin: ruokosirkkalintu, joka sirisee jokivarressa (ihan kuin Inkon lintu, yhtä äänekäs), ruskohaikara, joka käy koukkaamassa Moselin päällä ja räähky mennessään täyttä kurkkua, mustapäätasku, upea koiras sekä värittömämpi naaras, nokkavarpunen, pähkinänakkeli, luhtakerttunen, mustaleppälintu, kymmeniä mustarastaita, mustapääkerttuja, tiklejä, sekä siellä täällä peukaloisia. Siinähän sitä jonkin verran esimakua siitä, mitä täältä voisi löytää, jos paikalla muutaman päivän viettäisi. Pusikossa sekoilee täysin hämärä kerttu, jolle ei vielä kukaan ole löytänyt ratkaisua, nuori ruskokerttu? Sitähän täällä pitäisi olla. Joten käykääpö Trierissä, on muutenkin tutustumisen arvoinen paikka. Tunnelman pilasi (?) oikeastaan vain valtava mölysammakoiden lauma, joka oli asettunut jokirantaan, onneksi pari kilometriä leirintä-alueesta. Laji on Suomesta tätä nykyä hävinnyt. (Älkää vain tuoko niitä, jäisi moni yökuuntelukeikka pelkäsi sammakoiden kuuntelemiseksi). Muuten Moselin yö on tunnelmaa täynnä, sametinpehmeä eteläinen yö, Moselin virratessa hiljaa ikuista kulkuaan. Aamun sarastaessa aloittavat kaikenlaiset lotjat ja jaalat liikenteensä, yön tunnelma pirstoutuu äkkiä.

Sankarien kotiinpaluu

Seuraavan päivän ajomatka on kenties matkan kauneinta reittiä, Moselin ja Reinin vartta Koblenziin. Ihastelemme mahtavia siltoja, upeita linnoja sekä idyllisiä pikkukyliä vuorten laaksoissa. Lintujakin näkyy mukavasti, eritoten Milvuksia ja Buteoita. Eräältä, noin kilometrin korkeudessa olevalta pystähdyspaikalta löytyy laulava pensassirkku,

mukava uusi tuttavuus meikäläisellekin. Hyvä kuulla sen ääntä luonnossakin, lajihän voinee ilmestyä Suomeen koska tahansa.

Noiin 25 kilsaa ennen Koblenzia huomio kiintyy pariin kaartelevaan petolintuun. Vaaleus ja pyöreäpäisyys kertovat heti mistä on kysymys, käärmeoktiahan siinä.

Joten päivän saalis oli ihan mukava, olletikin kun kuitenkin enimmäkseen teimme matkaa bussilla. Loppupäivä kuluu paahdettaessa pitkin Saksan autobahnoja. Pysähdymme kuitenkin Frankfurtissa, jossa osamme keskelle Liittotasavallan jalkapallojoukkueen kotiintulojuhllisuuksia. Matkanjohtajakin vanhana maalivahtina sai vilkutuksen itseltään Schumacherilta. Autokuski vain on vihainen, mokomatkin ulkomaiset pallonpotkijat sotkevat matkaiakataulun. Kolikon toinen puoli ilmestyy vastaan kaupungin upeilla ostoskaduilla intialaiskerjäläisineen. Maailma on kova.

Autobahnilta ei juuri maasta mitään näe, mutta heti sivuun poiketessa löytyy idyllisiä pikkukaupunkeja, kuten Münden lähellä Kasselia, Mündenissä vietämme yön. Kasselin lähetyvillä näimme moottorien varressa vielä kolme käärmeoktiakotkaa lisää, joten lajia tuntuu Saksassa olevan mukavasti. Mündenissä iltaa piristävät mustaleppälinnun ja jokapaikan peukaloisten säkeet. Paikallisessa kapakassa illalla seurueemme paraislainen baari-asiantuntija opettaa kapakanpitäjille miten tehdään Ampiainen, lieneekö jo drinkkilistalla, käykääpö katsomassa.

Sitten taas eteenpäin. Autobahn vierii alla, matka joutuu. Henkilöautot paahtavat miten tahtovat pitkälti yli sataa ajavan bussin ohi. Perille toki mekin edimme riittävän ajoissa vähemmälläkin nopeudella. Puttgardenin-Rodbyn lautalla on tunti aikaa tehdä ostoksia uskomattoman halvoina hinnoilla. Lauta onkin täyteenkansoitettu, elintasotanskalaisten kassit vain notkuvat kaikenlaisista tuotteista maan ja taivaan välillä.

Rodbystä nopea ajo Lollandin ja Själlandin läpi Kööpenhaminaan, jossa ilta kuluu rattoisasti paikallisessa Tiivolissa. Aamulla taas bussiin ja matkalle Ruotsin läpi. Matka kuluu leppoisasti kauhufilmejä auton videoista tuijottaessa. Viimeinen paremmanpuoleinen lintuhavainto on Brunstorpian majatalon vierestä löytynyt viitatiainen. Eikä mikään ihme, majatalon ranta on hyvin pöntötetty.

Puerto De La Cruz tammikuussa 1986

Simo Veistola ja Erja Huusela

Meillä oli tilaisuus tutustua Kanarian saarten linnustoon tammikuussa 1986. Matkamme suuntautui Teneriffan pohjoisosaan Puerto de la Cruzein. Tänne meitä houkuttivat maailman suurimmat merivesialtaat, alhaiseksi keuhuttu hintataso ja mikseivät myöskin kaupungin sata ravintolaa.

Linnustoon tutustuimme etukäteen niukan kirjallisuuden avulla. **BANNERMANIN** "The birds of the Atlantic Islands" on kieltämättä perusteellinen opus, mutta vanhahko. Kuitenkin meillä oli selvä kuva Teneriffan linnustosta ennen matkaa: vähälukuinen lajisto on pääosin suomalaista peruslajistoa.

Linnuston niukkalajisuutta voidaan selittää helposti ekologisten lokeroiden niukuudella. Tätä puoltaa mm. se, että monesta saarten läpi muuttavasta varpuslintulajista vain harva on pystynyt saavuttamaan pysyvän jalansijan saarilta. Vähälajisuus on taas johtanut saarella pesivien lajien ekologisten lokeroitten laajenemiseen.

Vielä yksitoikkoinen laivamatka Tukholmasta Turkuun, niin onkin aika siirtää tämä retki muistojen joukkoon. Parhaat kiitokset ansiokkaalle matkanjohtajalle Leo Karlsonille sekä muille jotka tekivät matkan mahdolliseksi. Retken lajimääräksi muodostui 130, joista meikäläiselle neljä uutta lajia (etelänsatakieli, vuorikotka, käärmeotko, pensassirkku). Huhujen mukaan ensi kesänä on suuntana jälleen pohjoinen, joten sinne vain.

Ensimmäiset päivät ihmettelimme ilman lämpeyttä ja havaitsimme kaupungin tyyppilajeja. Tiltaltit lauloivat, mustarastaat rakentelivat jo pesiä, kesykyhkyt lensivät suurissa parvissa. Kaupungin kovaäänisin lintu oli eräs papukaijapuoistosta luontoon levittäytynyt Psittacidae-papukaijalaji. Nämä vihreät papukaijat lensivät ympäri kaupunkia pienissä parvissa kovaa raakkuen.

Laitakaupungilla ja puutarhoissa lajisto lisääntyi kasvillisuuden lisääntyessä ja autonmelun vähetessä. Luonnonvarainen kanarianlintu (*Serinius canariensis*), mustapääkerttu, tuulihaukka ja punarinta olivat yleisiä. Vuoriväisy (*Motacilla cinerea*) korvasi tavallisen väisyn.

Kasvitieteellisen puutarhan liepeellä näimme muutamia vaaleatervapääskyjä (*Apus pallidus*) ja kaksi kesyä kanariankirvistä (*Anthus bertheloti*). Kanariankirvinen on olemukseltaan hyvin nummikirvismäinen kirvinen, joka pesii Kanarian saarten ulkopuolella vain Madeiralla. Muista alavan maan lajeista mainittakoon samettipääkerttu (*Sylvia melanocephala*)

ja harjalintu (*Upupa epops*). Näkemättä jäivät mm. tulipäähippiäinen (*Regulus ignicapillus*) ja pikkupensaskerttu (*Sylvia conscipillata*).

Saaren jakaa jyrkästi kahteen osaan vuoristo, jonka jylhä keskipiste on Euroopan korkein tulivuori, lumihuippuinen Teide. Teidelle nousimme huokeasti vuokraamalla Fiatilla tietä, jossa kerrotaan olevan 997 mutkaa. Ylemmäs noustessamme alkoivat pienet pellot pientyväntuudestaan ja metsät muuttuivat yhtenäisiksi kanarianmäntymetsiksi. Kehreäjän toukkien tuhoamassa metsän osassa

näimme saarille endeemisen sinipeipon (*Fringilla teydea*). Koiras oli helppo tuntea sinisestä yläpuolesta. Naaras on sen verran tavallisen peipon kaltainen, ettei Suomen RK varmaankaan tule hyväksymään maastohavaintoa naarassinpeiposta.

Lintulajistoltaan Teneriffa ei ole esim. Eilatin veroinen. Toisaalta muutamat endeemiset lajit lämmittävät mm. vesilintujen ja kahlaajien täydellistä puutetta. Tosi bongari voi matkustaa saarille etsimään laakerikyhykylajeja ja "kanarian-taskua". Ne lienevät nykyään niitä megatickejä.

Voi rupi, mikä retki!

Vesa Partanen

Kirjoitan tämän lyhyen tarinani linturetkestä, joka muistetaan kauan ja josta tullaan puhumaan paljon — varsinkin silloin, kun kaikki menee päin mäntyä. Motiivini luodessani tämän kirjoituksen ovat osittain hyvinkin epäitekkäitä: haluan tarinani välityksellä lohduttaa niitä, joiden linturetket epäonnistuvat usein. Toisaalta haluan purkaa omaa yhä kasvavaa raivostumistani hakkaamalla kirjoituskoneen nappuloita. Muistan myös kaksi sanontaa, joiden takia kirjoitan: "Nauru pidentää ikää ja vahingonilo paras ilo". Linturetkemme nimittäin osoitti, että Murphyn laki pitää paikkansa aina ja kaikkialla.

Matkalla pohjoiseen

Retkemme alkoi kauniin sään vallitessa ja iloisen odotuksen tunnelmissa 15.5. 1986. Suunnistimme kohti Kajaania ja Liminganlahtea. Koska me kaikki, nuoria kun vielä olemme, rakastamme syntymä-

seutuamme yli kaiken, päätimme aloittaa retken käymällä Raisionlahdella. Paikallinen mustatiira säväytti hieman ja juhlisti retkemme alkutaipaleita. Pessimistisimmätkin, joihin minä en aina valitettavasti kuulu, uskoivat retkemme onnistuvan paremmin kuin hyvin.

Kun viimein pääsimme lähtemään Varsinaisesta Suomesta, kello oli jo 18.30. Automme takana komeili 80-lätkä, mikä ilmeisesti viestittää ajotaidon puutteesta, kolarialtiudesta ja ties mistä muusta. Onhan se vauhti, mistä polkupyöräilijät uneksuvat ja maalaiset kauhistuvat, mutta mielestämme matka oli pitkä kuin nälkävuosi. Koska matkalla ei näkynyt lintuaakaan, lukuunottamatta neljää lehtokurppaa, kerroimme pari vitsiä ja kypsymme auton lämmityslaitteen vajaatoimintaan.

Sinisiipitaviprojekti

Kajaaniin saavuimme 16.5. kello 3.00 täynnä bongausintoa ja komppaushalua. Paikalla oli huhujen ja tietojen mukaan sinisiipitavi. Odottelin leppoisan lämmintä

keväätaamua, joten astuin ulkoumaan lyhythihainen paita päälläni. Hyydyin heti, sillä lämpötila oli jossain nollan tienoilla. Kaiken lisäksi rapakko tai järvi, jossa linnun piti olla, höyrysi kuin kemistin keitokset. Usvan seasta erotimme sentään pikkujoutsenen, mutta siihen se sitten jäikin. Epäonneksemme paikalle saapui komppaushulluja lintumiehiä, jotka lähtivät rynnistämään kuin sotilasosasto järven toiselle rannalle. Pelkäsimme, että he ajavat pinnan pois ja niin meidänkin oli lähdettävä etenemään. Tosin meillä oli pienoisia ongelmia. Lenkkikenkäni eivät oikein pitäneet vettä ulkopuolellaan — sisällään kylläkin erinomaisesti. Eräs retkemme jäsenistä hyppäsi näyttävän hypyn, mutta hän putosi jorppakkoon ja upposi reittään myöten mutaliejuun. Meitä ei kuitenkaan pysäyttänyt mikään! Kun lopulta pääsimme järven toiseen päähän, siellä oli vain pari suokukkoa ja tavi. Vetäydymme autollemme jo huomattavasti rauhallisemmin mietiskelemään seuraavaa siirtoamme.

Etsityämme lintua myös muilta alueen lintujärviltä palasimme takaisin Päräsnuolle, koska emme voineet uskoa pinnan missaamiseen. Kun olimme kiertäneet järven toistamiseen, tunnelma oli kuin hautajaisissa sillä erotuksella, että meiltä puuttui ruumis. Olimmehan me tosin saaneet reippailla kauniissa suomalaisessa rantamaisemassa, mutta sen lohduttavasta vaikutuksesta jopa psykologi olisi hieman epävarma.

Juuri ennen paikalta lähtöämme eräs kaloista kiinnostunut henkilö alkoi valitella järvellä tehtyjä kalakannan muutoksiin johtaneita kokeiluja. Puhetta tuli kuin Esteriltä jouluna, ja ehtipä tuo lässäpäinen maalaismies huomauttaa, että me emme näytä kalastajilta. Emme varmaan näyttäneetkään kaukoputki kainalossa ja kiikarit kaulassa.

Kiljuhanhiprojekti

Järkytyksestä hieman toipuneina suunnistimme toiveet korkealle Oulun suuntaan. Projektilajina oli kiljuhanhi. Muun porukan onnellisesti nukkuessa minä ajoin näivettyneenä tietä tuijottaen.

Pysähdyimme aluksi Liminganlahden pohjukkaan, jossa näimme paikallisen mustapyrstökuirin, mutta muuten lahdella oli tyhjää kuin Rauvolassa. Viimein kyllästyimme tyhjän lahden katseluun ja ajoimme Lumijoen suuntaan. Perille saavuttuamme aloitimme teltojen pystyttämisen heti. Toinen telta näytti kylläkin kahden tangon varaan pujotetulta kangassuikaleelta. Se oli myös hyvin symmetrinen: teltan takaosa oli puoli metriä alempana kuin etuosa.

Illalla lähdimme etsimään kiljuhanhia. Aamulla niitä oli havaittu pari paikallisena. Lintutornista havaitsimme joitakin haniia, mutta ne olivat toivottoman kaukana ja osittain heinikon kätöksissä. Lähdimme siis komppaamaan. Kun 100 m:ä oli kävelty, etenemisemme katkaisi valtaisa oja, jonka kiertäminen vei ainakin 20 minuuttia. Kun sama on tapahtunut kolmannen kerran, päätimme varmistaa, ettei se enää toistuisi. Niinpä me kiersimme kaukaa metsän kautta ja huomasimme, että paikalle olisi päässyt myös tietä pitkin. Päästyämme takaisin lahden rannalle havaitsimme, että oja oli edessä yhtä monta kuin niitä oli jo takana. Kolmen tunnin komppauksen tuloksena olimme havainneet vain 40 merihanhea ja 192 laulujoutsenta. Muiden into lopahti täysin, mikä ei suinkaan ollut varsin yllättävää, kun ottaa huomioon lintujen määrän ja matkan pituuden.

Minä en kuitenkaan voinut lopettaa komppaamista, sillä toivoin yhä näkeväni jotain. Kahlattuani 10 minuuttia repesi, ei muutto, vaan hervoton sade. Ainoa lohdutukseni siinä tilanteessa oli tieto, että sadevarusteet ovat autossa noin 4 kilomet-

rin päässä. Yritin ehtiä autolle ennen kuin olisin ollut läpimärkä. Päätin oikaista hieman. Kuten tavallisestikin oikotie johti suoraan kiertotielle. Ensin hypin hakkuuaukion risukossa kuin siipeen ammuttu varis ja sen jälkeen kiertelin 2 m:n korkuisessa kaislikossa näkien tuskin eteeni. Koko ajan sade vain voimistui. Erinomainen suunnistajanvaistoni osoittautui jälleen pettämättömäksi. Eksyin lähes täydellisesti. Meillä kaikilla on omat erityislahjamme: joku meistä eksyy saareen, toinen katoaa kaislikkoon. Tiesin kuitenkin suurin piirtein, missä lahti sijaitsi, niinpä suunnistin takaisin sinne mistä olin lähtenytkin. Ajatukseni kuitenkin vaihtuivat, kun näin edessäni hiekkatien. Ajattelin loogisesti: tien täytyy viedä jonnekin. Tie vei suoraan korpeen! Päätin tallustella metsän läpi, koska kuulin jostain siltä suunnalta traktorin ryminää. Metsässä oli suoritettu harvennushakkuuta suomalaisen tyyliin: kaikki puut oli kaadettu isolta alueelta ja osa niistäkin oli jätetty maahan mätänemään. Hakkuualueesta oli minulle paljon hyötyä, sillä sen ansiosta näin lintutornin ja tajusin kulkeneeni taas harhaan. Autolle saavuttuani vesisade alkoi osoittaa laantumisen merkkejä.

Yöuneni keskeytyi jo kello 3.00, kun eräs ornitologi hyökkäsi nukkumapaikalleni ja herätti minut suunnattomalla meluamisellaan. Yritin laittaa vahingon kiertämään, mutta muut eivät heränneet millään. Lintutornille käveltyämme totesimme, että valoa on liian vähän lintujen tarkkailuun, niinpä menimme uudestaan nukkumaan. Nukuin ehkä tunnin kun minut herätettiin uudelleen: toinen osa ryhmästäme halusi vuorostaan lähteä lintuja tarkkailemaan.

Lahdella oli hiljaistakin hiljaisempaa, niinpä lähdimme männikköön etsiskelemään pikkulintuja. Löysimme pohjantikan, joka ruokaili äänettömästi männyn kyljessä. Lintuparka koki valtavan shokin,

sillä karjaisimme linnun löytämisestä kaikille lähiseudulle oleskeville lintumiehille. Kaikki eivät kuitenkaan ymmärtäneet huutomme merkitystä. Pari kaveria luuli meidän löytäneen kiljuhanhen, mutta he ihmettelivät tosin hiukan, mitä se tekee keskellä mäntymetsää!

Suunnistusajoa Oulussa

Koska kiljuhanhen löytyminen ei vaikuttanut potentiaaliselta, lähdimme Ouluun etsimään rantakurvia. Kartanlukijallemme oli varmasti esihistoriallinen kartta, tai sitten hän ei ymmärtänyt kartan merkinnöistä yhtään mitään. Lukuisten harhaanajojen jälkeen löysimme lähelle oikeaa paikkaa ja kokeiltuamme muutamaa tietä löysimme vahingossa jopa perille. Mutta kurvi ei suvainnut näyttäytyä. Oulun syväsatama löytyi jo huomattavasti helpommin, kiitos kuuluu kylläkin yksinomaan hyvin opastetulle tielle. Syväsatamassa piti olla laajemmat lietteet kuin Yyterissä, mutta vesi olikin niin korkealla, että suurin osa kaislikkoakin oli veden alla. Arvaahan sen, että paikalla oli runsaasti kahlaajia. Harmaasorsapari kuitenkin löytyi.

Illalla päätimme katsella Temmesjoki-suulta hyviä lajeja. Kävellessämme hiekkatietä paikkaa kohden ylitsimme lensikin 2 mustapyrstökuiria. Toivoimme jopa näkevämmä jotain, mutta vastoinkäymiset jatkuivat. Jouduimme taas kulkemaan upottavassa mudassa (taas seurakuntaamme kohtasi pulmistapaus) ja kiertelemään ojiakin. Hieman ennen lintutornia "Slik varma"-jalusta pudotti tyytyväisen ja jalustaa kehuneen omistajan putken varmastikin suoraan pahinpaan eli liejukkoon. Putki upposi jonnekin mudan sekaan ja kaverilla kesti vähän aikaa ymmärtää mitä oli tapahtunut. Tapaus oli joidenkin mielestä hyvin koominen. Valitettavasti kaikilla ei ollut yhtä hauskaa! Lintuja

emme tietenkään onnistuneet havaitsemaan.

Tullessamme leirintäalueelle kuulimme erittäin masentavan uutisen: Kajaanissa oli havaittu mustakaulauikku 17.5.

18.5. aamu oli Limingassa taaskin hiljainen. Turkinkyyhky jäi parhaimmaksi havainnoksi. Kävimme myös toteamassa, että Siikajoen Tavossakaan ei ollut lintuja.

Mustakaulauikkuprojekti

Bongaus on ilomme ja suurin toiveemme oli nähdä kova pinna. Siispä uudelleen Kajaaniin! Vaikka tie, jota ajoimme, oli erittäin huono, vauhtia oli kyllä riittävästi. Aito rallitunnelma sai mielet virkeiksi ja kasvot kalpeiksi. Tunnelmasta jäi kuitenkin puuttumaan kolari, jotka ovat nykyään rallien arkipäivää: kuolonkolarihan sattuu keskimäärin joka toinen kuukausi. Hyvästä yrityksestämme huolimatta jouduimme toteamaan, että uikku oli kadonnut. Jälleen yksi uusi nuijauspinna!

Mainostimme Etelä-Suomen lintuharrastusta Kajaanin Kuluntajärvellä. Näin se tapahtui... Menin lintutorniin katselemaan pikaisesti paikan vesilinnut muiden jäädessä auton luo. Yhtäkkiä tieltä päin alkoi kuulua eläimellistä kiljuntaa aivan kuin joku olisi saanut pahan kohtauksen. Kajaanilaiset lintumiehet kysyivät minulta äänen aiheuttajaa: "Ovatko nuo teidän porukkaa vai mielisairaalan asukkeja"

(Lähistöllä nimittain sijaitsi mielisairaala). Eläimelliset rääkyvät ja pinnapilliä hullun lailla soittavat henkilöt olivat kuitenkin Turkulaisia. Kajaanilasten lintuharrastajien mielikuvaa Etelän lintuharrastuksesta olisi mielenkiintoista kysyä, varsinkin käyntimme jälkeen!

Tulomatkan tunnelman kuvaaminen masentaisi liikaa lukijaani, joten ainoa maininta, minkä kirjoitan, on, että saavuimme Turkuun 23.30.

Yhteenveto

Yhteenvetona kertaan lyhyesti nuijaimme lajit. Sinisiipitavi Kajaanissa, mustakaulauikku samassa paikassa (oli kuulemma paikalla jo silloin, kun olimme siellä ensimmäistä kertaa, tosin vain maallikoiden tiedossa), kiljuhanhi Liminganlahdella 40exx lähtömme jälkeen, Tavossa 6 muuttavaa käyntimme jälkeen sekä keltahemppo Liminganlahdelle sunnuntai-iltapäivällä ja Tavossa amerikkajääkuikka jne. Hyviä pinnoja olisi siis ollut mahdollista nähdä todella mukavasti.

Lopuksi esitän kiitokset kaikille retkellä mukanaolleille. Ilman Teitä en olisi voinut tehdä ko. retkeä, enkä kirjoittaa sen tunnelmista!

Loppukommentti

Ei minun retkeni aina ole tällaisia!

Määrityskuvassa lehmähaikara

Jarmo Komi

Viimekertaisen määrityskuvan valkea haikara näyttää vertailukohteena oleviin ruohoihin verrattuna varsin pienikokoiselta. Linnun kaula on lyhyt, samoin sääri. Linnun nokka on vaalea, lyhyt ja ylänokka on kärjestään alaskaartuva. Lisäksi nokan alapuolinen höyhennys on huomiotaherättävä. Näillä tuntomerkeillä voimme todeta kyseessä olevan **lehmähaikaran (Bubulcus ibis)**.

Lennessa lehmähaikaran kaulan mutka on pienempi kuin **silkkihaikaralla (Egretta garzetta)**, mikä yhdessä lyhyempien jalkojen ja lyhyemmän nokan kanssa antaa

lehmähaikaralle oman "pokerinsa" ja tekee näiden kahden lajin erottamisen helpoksi. Lentävä **rääkkähaikara (Ardeola ralloides)** on olemukseltaan vielä typpäkämpä ja pulleampi. Lisäksi pienemmän rääkkähaikaran lento on heittelettävämpää.

Lehmähaikara pesii lounaisessa Euroopassa paikoin runsaana. Se on laajentamassa esiintymisaluettaan, mistä osoituksena ovat pesimäalueen ulkopuolella tehdyt harhailijahavainnot. Brittein saarilla laji on havaittu jo yli kolmekymmentä kertaa, mutta Pohjoismaihin laji ei vielä ole eksynyt.

Lehmähaikara. Kuva Jouko Hakala.

Nyt on viime hetket miettiä pikku sirkkusten määrättämistä.

Vuoden nuori lintuharrastaja 1986

Yhdistyksen hallitus on päättänyt julistaa ko. kilpailun, säännöt ovat seuraavat:

—kilpailuun on oikeutettu osallistumaan v. 1986 jokainen vuonna 1966 tai sen jälkeen syntynyt TLY:n jäsen

—kilpailuaika on 1.1.—31.12.1986

—kilpailuun osallistutaan täyttämällä erityinen kaavake, joka lähetetään myöhemmin syksyllä. Kaavake on palautettava viimeistään 31.1.1987.

—tittelin saajan valitsee TLY:n hallitus vahvistettuna eri toimialojen asiantuntijoilla. Voittaja palkitaan asiaankuuluvalla tavalla. Lisäksi voidaan jakaa kunniamainintoja

—yksi henkilö voi saada tittelin vain kerran

—tittelin saamiseen vaikuttavat mm. seuraavat seikat:

I yleinen osallistuminen TLY:n toimintaan

II kirjoitukset Ukulissa tai muissa julkaisuissa

III ARK/RK havainnot ja niiden selkeys

IV havaintovihon luotettavuus

V lisäpisteitä harrastajatutkinnon läpäisyä

systä

VI palautettujen arkistokorttien määrä (arviokin käy)

VII lintuasemavuorokaudet ko. vuonna

VIII osallistuminen yhdistyksen varainhankintaan

IX osanotto TLY:n kokouksiin, lisäpisteitä siellä esiintymisestä (esim. kuvien näyttö ym. Matkan pituus otetaan tietysti huomioon).

X vuoden aikana hankittujen uusien jäsenten määrä

XI arvio TLY:n alueella havaittujen lintujen määrästä ko. vuonna

XII osallistuminen muuhun luontoon liittyvään toimintaan (luonnonsuojelujärjestöt, koulujen luontokerhot jne.)

XIII vuodenaikaiskaavakkeiden palautusaktiivisuus

XIV osallistuminen mm. muutontarkkailupäiviin, talvilintulaskentoihin sekä TLY:n tutkimuksiin tai mahdolliset omat tutkimukset linnuista

XV osallistuminen Lintu-Atlakseen

Lisätietoja saa Rauno Laineelta (p. 304 562) ja Tapani Veistolalta (p. 333 081).

NUORI LINTU MIES 1986

Kilpailun säännöt on julkaistu TLY:n Jäsentiedotteessa 5/1986. Palauta kaavake viimeistään 31.1.1987 RAUNO LAINEELLE (Rauhan-
katu 9 b B 43, 20100 TURKU), jolta saat myös lisätietoja.

A. MINÄ ITSE

Nimi _____

Osoite _____

Puhelin _____ Syntymävuosi _____ TLY:n jäsen vuodesta _____

B. MINÄ JA LINNUT VUONNA 1986

Retkipäiviä n. _____ Lintuasemavuorokausia (Jurmo ym.) _____

Havaitsin TLY:n alueella _____ lintulajia v. 1986.

Olen suorittanut harrastajatutkinnon KYLLÄ, v. _____ EN.

Osallistuin yhteiseen muutontarkkailupäivään KYLLÄ EN.

Palautin talvihavainnot kevähavainnot kesähavainnot syys-
havainnot, ja _____ arkistokorttia sekä _____ ARK/RK-kaavaketta.

Varasin _____ atlasruutua. Osallistuin seuraaviin muihin TLY:n/
muiden/omiin lintututkimuksiin v.1986 _____

C. MINÄ JA TLY VUONNA 1986

Osallistuin TLY:n kokouksiin _____ kertaa.

Osallistuin TLY:n retkiin _____ kertaa (myös siivousretki lasketaan!).

Hankin _____ uutta jäsentä TLY:lle vuonna 1986.

Haluaisin osallistua aktiivisemmin TLY:n toimintaan (hallitus, toimi-
kunnat) KYLLÄ EN, miksi en _____

D. LIEVENTÄVIÄ ASIANHAAROJA

Liitteenä havaintovihkoni KYLLÄ EI, miksi ei _____

Muita minua puolustavia asioita (esiintymiset kokouksissa, TLY:n varain-
hankinnassa, kirjoitukset Ukulissa tms. alan lehdessä, muut luottamusteimet yms.):

VASTAA REHELLISESTI - KÄVYSTÄ RANGAISTAAN!

Tätä kaavaketta saa myös kokouksista ja postitse.

Ukulin logon suunnittelukilpailu

1. Turun Lintutieteellinen yhdistys ry. ja Ukuli-lehti julistavat Ukulin logon suunnittelukilpailun. Tarkoitus on piirtää Ukulille tunnus, jota voidaan käyttää lehdessä, tarroissa, leimoissa, kirjekuores- ja -paperissa, paidassa, viirissä, mitalissa, reliefissä jne. TLY ja Ukuli saavat töihin täydet oikeudet.

2. Aihe on vapaa, samoin mahdollinen teksti.

3. Kaikki — palkintolautakunnan jäseniä lukuunottamatta — saavat lähettää niin monta työtä kuin haluavat, mutta nimimerkin käyttö on pakollista.

4. Työt piirretään puhtaalle valkoiselle paperille (A4 tai A5-koko) mustalla (tussi, siirtokirjaimet yms.).

5. Kilpailija kirjoittaa piirrospaperinsa vapaaseen kohtaan nimimerkinsä. Hän

laittaa mukaan myös pienen kirjekuoren, jonka päällä on sama nimimerkki ja sisällä kilpailijan nimi ja osoite.

6. Kilpailuaika loppuu 30. tammikuuta 1987, jolloin valmiiden töiden on oltava palkintolautakunnan sihteerillä (Juha Vuorinen, Parolanpolku 8 A 5, 20350 TURKU).

7. Palkintoja jaetaan palkintolautakunnan päätösten mukaisesti.

8. Palkintolautakuntaan kuuluvat: Annika Forsten, Sinikka Jalonen, Rauno Laine, Tapani Veistola (pj.) ja Juha Vuorinen (siht.).

9. Voittajat julkistetaan TLY:n maaliskuun 1987 kuukausikokouksessa sekä sen jälkeen Jäsentiedotteessa ja Ukulissa.

10. Lisätietoja saa palkintolautakunnan sihteeriltä Juha Vuoriselta.

TARJOLLA TÄNÄÄN TLY-TUOTTEITA

Osta kokouksista tai tilaa (jolloin veloitamme postikulut jälkikäteen)!

Tarroja ja hihamerkkejä

TLY-tarra 6 mk
LYL-tarra 6 mk
TLY-hihamerkki 9 mk
LYL-hihamerkki 9 mk

Kirjoja

FORSMAN Rovfågels-
guiden 98 mk
FORSMAN Suomen
päiväpetolinut 76 mk
HARIO Itämeren
lokkilinnut 135 mk
HUBLIN YM.
Lintuharrastusopas. 28 mk
KORPIMÄKI YM.
Harrasta lintuja. ... 26 mk
SALMINEN
Sorsaopas 98 mk
SOLOINEN Suomen
linnusto 115 mk
SUORANTA &
RAUTANEN Lintuvesi-
inventoinnit Varsinais-
Suomessa vuosina
1970—77 5 mk

VUORINEN

Kahlaajaopas. 85 mk

Vanhoja lehtiä

Tiedon Antajat ja
Ukulit (a) 5 mk

Uutuuksia

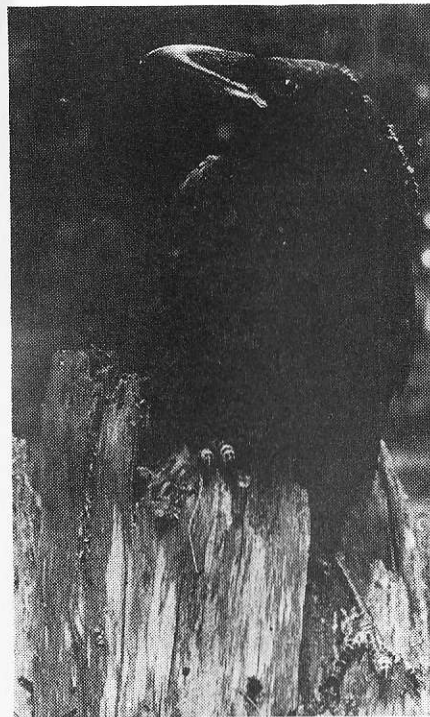
TLY:n havainto-
kortti, 25 kpl 10 mk
100 kpl 30 mk

MULTALA

Jurmo 1980—1984 20 mk

Tilaa näin

Maksa tilauksesi TLY:lle
(os. TLY, PL 67, 20101
TURKU) joko pankkisiir-
tona (SYP Turku 205721-
65063), (Turun seudun
Op. 571004-499281) tai
postisiirtona (TU
5138 66-3). Muista kirjoit-
taa myös oma nimesi ja
osoitteesi sekä tilaamasi
tuotteet. —Postikulut
perimme myöhemmin.

Kuva: Jukka Grönlund

Ukuli 5/86 tulee joululahjaksi. Siinä on mm. ARK:n raportti vuoden 1985 havainnoista; vuosi oli viimeinen jolloin ARK käsitteli Jukka Grönlundin kuvassaan esittelemää tundraurpiaisen ja urpiaisen määritysproblematiikkaa. — Lehdessä on myös juttu talvilintujen ruokinnasta, mutta jo nyt on aika hakea lintulaudat ullakolta!

Lintuatlas etenee!

Palauta atlaskaavakkeet mltä pikimmin
Pekka Alholle Yliopistonkatu 1 A 3,
20110 TURKU (puh. 23 913 iltaisin).

Palautetta jo ensi kesäksi!

Palautetta saat jo toukokuussa ilmes-
tyvässä Ukulin kakkosnumerossa. Sen
kesäkatsauksessa käsitellään yhdessä ja
vertaillen sekä viime että tämän kesän
havainnot. Voit siis palauttaa atlaskaa-
vakkeiden mukana myös kesien 1985 ja
1986 muut kesähavainnot (kesäkaavake ja
arkistokortti) samalla kertaa!

Uutta atlasvastaavaa etsitään

Toinen atlasvastaavamme, Kari Salonen
muutti Yli-Iihin. Jos haluat olla mukana
lintuatlaksen järjestämisessä Varsinais-
Suomessa, soita Pekka Alholle! Myös
atlastoimikunnassa on tilaa uusille voimil-
le.

Lintuatlas jatkuu!

Varamattomia ruutuja on vielä jäljellä!
Lintuatlas jatkuu vielä kaksi seuraavaa
kesää — vielä ehdit mukaan vuosi-
kymmenen suureen suomalaiseen ja eu-
rooppalaiseen lintututkimukseen!

TLY: n osoitemuistio 1986

Turun Lintutieteellinen yhdistys ry., PL 67, 20101 Turku.

Hallitus

Puheenjohtaja Rauno Laine, Rauhankatu 9 b B 43, 20100 Turku (puh. 921-304 562).

Varapuheenjohtaja Ari Laine, Hippoksentie 31 G 121, 20720 Turku, (367 840).

Sihteeri Esa Halsinaho, Kellonsoittajankatu 12 C 58, 20500 Turku (516 639).

Rahastonhoitaja Juha-Pekka Penttjä, Ylitie 22, 20810 Turku (357 381).

Pöytäkirjantarkastaja Esa Karhilahti, Yo-kylä 34 A 4, 20510 Turku (372 462).

Kirjamyynti Annika Forsten, Aurakatu 20 A, 20100 Turku (18 404).

Jäsen Pekka Alho, Yliopistonkatu 1 A 3, 20110 Turku (23 913).

Jäsen Samu Nurmi, Uudenpellonkatu 40 A, 20540 Turku (374 803).

Jäsen Janne Riihimäki, Sieponkatu 6, 24240 Salo (924-16 998).

Jäsen Kari Salonen, 91200 Yli-Ii.

Jurmon lintuasema

Asemanhoitaja Jouni Saario, Hakinkatu 12 as 23, 21210 Raisio as. (797 347).

Ukuli

Päätoimittaja Tapani Veistola, Hämeenkatu 14 B 26, 20500 Turku (333 081).

Jäsentiedote

Tiedotevastaava Jyrki Normaja, Eerikin-
katu 27 B 24, 20100 Turku (515 371).

Toimikunnat

Antikviteettikollegion pj. Tapani Veistola, ks. Ukuli.

Atlas-toimikunnan pj. Pekka Alho, ks. hallitus.

Havaintotoimikunnan pj. Kari Salonen, ks. hallitus.

Julkaisutoimikunnan vt. pj. Tapani Veistola, ks. Ukuli.

Linnustonsuojelutoimikunnan vt. pj. Tapani Veistola, ks. Ukuli.

Lintuasemat-toimikunnan pj. Jouni Saario, ks. Jurmon lintuasema.

Petolintutoimikunnan pj. Seppo Pekkala, Vaskitorvenkatu 11 as 3, 20840 Turku (työ 333 505).

Projektitoimikunnan pj. Juhana Piha, Yliopistonkatu 1-3 F 86, Turku (515 993).

Retkitoimikunnan vt. pj. Rauno Laine, ks. hallitus.

Sääntövaliokunnan pj. Tapani Veistola, ks. Ukuli.

Valtuyhteistyötoimikunnan vt. pj. Tapani Veistola, ks. Ukuli.

Varainhankintatoimikunnan vt. pj. Juha-Pekka Penttjä, ks. hallitus.

Varsinais-Suomen linnut-kirjan toimituskunnan pj. Antti Karlin, Kalevantie 15 A 22, 23500 Uusikaupunki (922-24 040).

Arkistot

Havaintoarkistonhoitaja Juhana Piha, ks. projektitoimikunta.

Järvilintuarkistonhoitaja Asko Suoranta, Koukkarinkatu 4 C 33, 20610 Turku (446 619).

Lintulehtiarkistonhoitaja Vesa Multala, Hoviherankatu 5 A 3, 20780 Kaarina (433 697).

Suoarkistonhoitaja Antti Karlin, ks. Varsinais-Suomen linnut-kirjan toimituskunta.

LYL keräysalue n:o 2

Aluevastaava Hannu Klemola, Vähäheikkiläntie 50, 20810 Turku (355 603).

Euroatlas

Atlasvastaava Pekka Alho, ks. hallitus.

LYL-edustajisto

Jäsen Hannu Lahtonen, Talikkokatu 5, 20540 Turku (545 765).

Jäsen Rauno Laine, ks. hallitus.

Jäsen Juhana Piha projektitoimikunta.

Jäsen Simo Veistola, Hämeenkatu 14 B 26, 20500 Turku (333 081).

Jäsen Juha Vuorinen, Parolanpolku 8 A 5, 20350 Turku (486 927).

Harvinaiset linnut

Turun Aluerariteetti-komitea

Puheenjohtaja Tom Lindroos, Kerttulinkatu 15 F 68, 20500 Turku (516 826).

Sihteeri Tapani Numminen, Sähköyhtiö 7 A, 21530 Paimio (732 783).

Loukkaantuneet linnut

(ja muut eläimet)

Anja Eerikäinen, puh. 484 062.

Kuolleet linnut

(ja muut eläimet)

TY Biologian laitos, Eläinmuseo, puh. 645 774.

Löydetyt renkaat

Helsingin yliopisto, Eläinmuseo, Pohjoisen Rautatiekatu 13, 00100 Helsinki.

Summaries of the Main Articles: Ukuli 17(4), November 1986

Translated by K. Winqvist

The autumn migration 1985 in the south-west of Finland by H.Klemola & J. Komi (pages 164-177)

The birds left Finland as usual but the material of the survey was scarce. There were lots of **Knots**, **Curlew Sandpipers** and **Waxwings** while f. ex. the **Grey Heron** and the **Woodlark** were rare.

An observation on Sippers (Cinclus cinclus) at Aasla by L.Saari (pages 177-179)

All the Dipper observations made at Aasla are listed. Dippers hibernated there in 2-4 years around the late 1960's. Subsequently only migrating ones have been recorded there between October 13th and May 6th.

The report on the member inquiry of TLY, part 3. by R.Laine & T.Veistola (pages 180-187)

In general, the attitudes towards the Rarities Committees were favourable, though they have aroused some controversy. New systems are being made in order to make the collection of records more flexible. Sadly, the majority of the members don't have the energy to give their records to the association.

Does the Tengmalm's Owl (Aegolius funereus) scavenge on the prey remains of the Eagle Owl (Bubo bubo) by L.Saari (pages 188-189)

Evidence is presented that a Tengmalm's Owl scavenged on the remains of a **Mountain Hare (Lepidus timidus)** killed and eaten by an Eagle Owl.

Four trips made by TLY members (pages 189-204)

A trip organized by TLY is described by **R.Laine**. The bird world of the **Netherlands, Belgium, Luxembourg and West Germany** is handled.

J. Normaja tells about **West German** birds in closer details. **S.Veistola & E.Huusela** visited **Teneriffa** in winter, but there were few birds, though some interesting species.

Finally, **V.Partanen**, describes one of the most unlucky twitching trip to the **north of Finland**. The participants of the trip showed an astonishing ability in dipping out several ticks.

In the identification picture: Cattle Egret (Bubulcus ibis) by J.Komi (pages 205-206)

The identification and occurrence on the Cattle Egret are discussed.